

ZVONA

IMESEČNIK ZA
KRŠĆANSKU KULTURU

BROJ
6/573

SRPANJ / KOLOVOZ 2024.
RIJEKA
GODINA IZLAŽENJA LXII.
CIJENA 1€

*Proslava Sv. Vida, zaštitnika Riječke
nadbiskupije, katedrale i grada Rijeke*

*Sv. Vid svjedok je
duhovnih vrijednosti
i dostojanstva
svakog čovjeka*

Razgovor: Kristina Klanac

Badovinac, ravnateljica

Doma za osobe s
demencijom

Potrebno je što
ranije pomoći
cijeloj obitelji

Prve „Sportske igre
mladih sv. Vida“

Brojne poveznice
sportskog i
kršćanskog duha

Dopisništvo Vatikan

Čemu nas je
naučio slučaj
Viganò?

SADRŽAJ:

Zvona zvone	
Moj bližnji	2
Sv. Vid, zaštitnik Riječke nadbiskupije, katedrale i grada Rijeke	
Sv. Vid svjedok je duhovnih vrijednosti i dostojanstva svakog čovjeka	3
Dobitnici Medalje zahvalnosti sv. Vida 2024.	4-5
Svečana večernja uoči Sv. Vida	
Bez molitve nije moguće otkriti put svetosti	5
Dani sv. Vida	6
Događanja	7
Razgovor: Kristina Klanac Badovinac, ravnateljica Doma za osobe s demencijom	
Potrebno je što ranije pomoći cijeloj obitelji	8-9
Događanja	
Mediterska teološka mreža	10
Jubilarci	11
Dopisništvo Vatikan	
Čemu nas je naučio slučaj Viganò?	12
Sakramenti	
Sakramenti – Isusov dar za posvećenje ljudskog roda	13
Prve „Sportske igre mladih Sv. Vida 2024.“	
Brojne su poveznice sportskog i kršćanskog duha	14-15
Medicinski kutak	
Ljeto, sunce, more	16
Crtice iz Gorskog kotara	
Kuharice, manje zbori...	17
Bibija	
Budi kao stablo „zasađeno pokraj voda tekućica“	18
Crkvena glazba	
Ulagna pjesma i kriteriji izbora pjesama	19
Iz povijesne riznice	
Opatija sv. Jakova	20-21
Gospičko-senjska biskupija	22
Naši pokojni	23
Riječka nadbiskupija	24-25
Duhovni kolaž	26
Međureligijski dijalog	
Hevra kadiša židovske zajednice	27
Humanitarni projekt	
„S Vidom se lako posložiti može svatko!“	28

Zvona zvone

Moj bližnji

Danas u Europi zabrinjava pokušaj vraćanja unatrag u razumijevanju i tumačenju pojma – ljubav prema bližnjem. Najtragičnije je što se to čini pozivajući se na kršćanske korijene, na Isusa Krista, na kršćansku Europu. A čini se tako što se u onima drugima, bilo da su to migranti, bilo da su to strani radnici, ne želi više prepoznati bližnjega, ne želi prepoznati brata. Događa se da se opet pojma bližnji sužava na moju vlastitu načiju, moju vlastitu klasu, moju vlastitu rasu. To je nešto protiv čega bismo se mi kršćani trebali boriti.“ Rekao je to nadbiskup Mate Uzinić studentima riječkih fakulteta 6. lipnja u katedrali sv. Vida na misi za kraj akademске godine. Bilo je to u kontekstu skorašnjih izbora za Europski parlament te je pozvao studente da sudjeluju na tim izborima. Objasnio im je da je Isus ljubav prema svakome čovjeku postavio kao radikalni, božanski zaokret u shvaćanju pitanja tko je moj bližnji. „Isus poziva da ljubimo bližnjega svoga onako kako je on ljubio nas. Da ljubav kojom smo ljubljeni, bude ljubav kojom ljubimo.“

Govorio je o tome nadbiskup i tјedan dana ranije, u često citiranoj propovijedi za Tijelovo. „Neka istraživanja u Europi potvrđuju porast mržnje prema drugima, prema strancima i sve veću popularnost stranaka koje na tome grade svoju politiku. Mi, kršćani, kao da smo postali jedna od najnetolerantnijih skupina u društvu. To nije Kristov put.“

Jesu li studenti poslušali nadbiskupa i sudjelovali na izborima te kome su dali svoj glas, ne znamo. Znamo da je u Hrvatskoj HDZ osvojio šest mandata, SDP četiri, a Domovinski pokret i Možemo! po jedan mandat. U Europskom parlamentu situacija je slična. Europska pučka stranka desnog centra i dalje je opcija s najvećim brojem zastupnika. Socijaldemokrati, kao umjerena, ali nešto liberalnija protuteža, već su neko vrijeme u lagantu padu, a drastično su pali nešto radikalniji liberali i zeleni. Nacionalističke, populističke i euroskeptične stranke na desnom političkom spektru zajedno bi mogle postati treća snaga u Parlamentu i njihova je brojka u porastu, kako je to primijetio nadbiskup Uzinić.

Migranti i rodna ideologija neke su od tema koje ujedinjuju taj radikalniji demski spektar. Tu je i tradicija, očuvanje kršćanskih korijena Europe, na što se mnogi od njih pozivaju. No je li to dovoljno da bismo ih mogli smatrati zaista promotorima kršćanskih vrijednosti? Odvajkada se kršćanstvo, ali i druge religije, koristilo za političke ciljeve. Dojam je da je tako i danas.

Na to utječe i povijesna podjela političkih uloga na lijeve i desne stranke. Razvojem demokracije, u obrani vjere, nacije, tradicije i jasnih društvenih podjela stajale su desne stranke, dok su novosti po pitanju ljudskih prava, prava radnika, potlačenih i drugačijih donosile one lijeve.

Iako su povijesno uglavnom bile suprotstavljene, iako i dalje postoje teme oko kojih se neće složiti, politička ljevica i Crkva danas su mnogo bliže nego što se to na prvi pogled čini. Kad pogledamo kršćanski pojам *moj bližnji*, onda je dojam da je u demokratskoj politici druge polovice 20. stoljeća, do danas, sve više dodirnih točaka kršćanstva i ljevog političkog spektra.

„Vjera upućuje vjernika da u drugom vidi brata i sestru koje treba poduprijeti i voljeti.“ Ovim riječima započinje *Dokument o ljudskom bratstvu*, koji su prije pet godina, 4. veljače 2019. godine potpisali papa Franjo i veliki imam Al-Azhara Ahmad Al-Tayyeb.

Iako su povijesno uglavnom bile suprotstavljene, iako i dalje postoje teme oko kojih se neće složiti, politička ljevica i Crkva danas su mnogo bliže nego što se to na prvi pogled čini.

Papa Franjo ponovio je tu poruku 11. svibnja, kada je primio sudionike Svjetskog susreta o ljudskom bratstvu koji je potaknula Zaklada „Fratelli tutti“, među kojima su bili i dobbitnici Nobelove nagrade za mir.

Kada je pak 15. lipnja primio poduzetnike, upravitelje poduzeća i bankare iz cijelog svijeta, okupljene u mrežu koja živi načela enciklike *Laudato si'*, Papa im je poručio: „Nije dovoljno samo malo filantropije; primite u svoja poduzeća odbačene osobe i mlade.“

Papine poruke nisu, naravno, nešto što će neke od lijevih demokratskih opcija uvrstiti u svoj program. Ali po pitanju dostojanstva i jednakosti svih ljudi, socijalnih prava i brige za manjine, za one najugroženije, brojne mogu biti dodirne točke vjere u Krista i tzv. lijevih političkih programa. Jedno je ipak sigurno, Katolička Crkva ne može se i ne smije poistovjetiti ni s jednom strankom ili političkom opcijom.

Danijel Delonga
urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr

ZVONA

MESECNI ŽA
KRŠĆANSKU KULTURU

Izdavač: RIJEČKA NADBISKUPIJA I GOSPIČKO SENJSKA BISKUPIJA; Urednik: Danijel Delonga;
Pomoćnici urednika: Bruna Velčić, Marko Medved; Uprava: Ul. Ivana Pavla II. br. 1, 51000 Rijeka; tel: 385 51 581 200;
e-adresa: zvona@ri-nadbiskupija.hr; Uredništvo: urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr
Ziromačun: Nadbiskupija riječka mjesecnik Zvona, ERSTE BANKA, HR2424020061500117497;
Račun za uplate iz inozemstva: ERSTE & STEIERMAERKISCHE BANK, IBAN: HR2424020061500117497;
Godišnja pretplata: 13,27 €; Priprema i tisk: TISKARA ŠULJIĆ, Viškovo;
Naslovница: Proslava sv. Vida

Proslava Sv. Vida, zaštitnika Riječke nadbiskupije, katedrale i grada Rijeke

Sv. Vid svjedok je duhovnih vrijednosti i dostojanstva svakog čovjeka

Sveti Vid i svi drugi mučenici i svetci autentični su svjedoci duhovnih vrijednosti koje nadaleko nadvisuju ljudski ovozemaljski život i ukazuju na cjelovitu veličinu ljudskog dostojanstva i njegove beskonačnosti, rekao je zadarski nadbiskup Milan Zgrablić predvodeći slavlje svetkovine sv. Vida.

Riječka nadbiskupija i grad Rijeka u subotu 15. lipnja proslavili su blagdan svog nebeskog zaštitnika sv. Vida. Svečano euharistijsko slavlje u katedrali sv. Vida, u jutarnjim satima, predvodio je zadarski nadbiskup Milan Zgrablić. Nakon mise zadarski nadbiskup poveo je i procesiju s likom sv. Vida ulicama Staroga grada te predmolio molitvu Čudotvornom raspelu nakon završnog blagoslova.

Uz riječkog nadbiskupa i metropolita Matu Uzinića na misi su suslavili apostolski nuncij u RH Giorgio Lingua, tajnik Apostolske nunciature Alvaro Ernesto Izurieta Y Sea, krčki biskup Ivica Petanjak, porečki i pulski biskup Ivan Štironja, dijecezanski upravitelj Gospičko-senjske biskupije Richard Pavlić, požeški biskup Ivo Martinić, koparski biskup Juraj Bizjak, pomoćni biskup zagrebački Mijo Gorski, umirovljeni porečki i pulski biskup Ivan Milovan, generalni tajnik HBK-a Krunoslav Novak, križevački vladika Milan Stipić i svećenici Riječke nadbiskupije. Misi su prisustvovali provincijali i provincialke redovničkih zajednica, predstavnici drugih religijskih zajednica kao i predstavnici gradske, županijske i općinskih vlasti, Sveučilišta u Rijeci i drugi uvaženi gosti.

Zadarski nadbiskup u propovijedi je podsjetio na poruku Drugog vatikanskog sabora da „nevidljivi Bog u svojoj velikoj ljubavi govori ljudima, kao prijateljima, i ulazi u suodnos s njima kako bi ih pozvao da uđu u zajedništvo s njime“. „Putem Božje riječi možemo razumjeti svetce. Oni su svoj život u potpunosti ugradili u Božju prisutnost, suočili se Božjoj volji očitovanoj u Kristu i njegovoj riječi i zato u njoj možemo, kao u odsjaju, vidjeti blago duha svetaca i suočiti se s neprolaznim vrijednostima za koje nam oni svjedoče“, kazao je Zgrablić.

Osvrćući se na poruku evanđelja, istaknuo je kako u životu svakog čovjeka Bog uvijek prvi djeluje. „Bog je onaj koji poziva u život. Bog je onaj koji je prvi ljubio čovjeka i koji ima zadatak za svakog čovjeka. Na nama je to prepoznati i odgovoriti na njegovo djelovanje.“ Istaknuo je kako nitko nije isključen iz Božjega plana spasenja. „Nitko nije isključen iz Božje ljubavi. Nitko nije isključen iz Božjega poziva i poslanja. Nitko! Svatko u Božjim očima ima jednak dostojanstvo Božjega povjerenja. Svaku osobu Bog po svojemu Sinu želi pohoditi i otkupiti.“

Unastavku je podsjetio na Deklaraciju Dikasterija za nauk vjere „Dignitas infinita“, o ljudskom dostojanstvu, u kojoj se navodi da beskonačno dostojanstvo pripada svakoj ljudskoj osobi. „Slavlje sv. Vida pomaže nam otkriti i njegovati beskonačno dostojanstvo ljubavi koje nam Bog poklanja. Sveti Vid i svi drugi mučenici i svetci autentični su svjedoci duhovnih vrijednosti koje nadaleko nadvisuju ljudski ovozemaljski život i ukazuju na cjelovitu veličinu ljudskog dostojanstva i njegove beskonačnosti. Gospodin i nas danas određuje da budemo dio sedamdesetvojice i šalje u svijet da pripravimo put Kristu koji treba doći“, rekao je Zgrablić te podsjetio na važnost molitve, osobna dijaloga s Bogom. „Samo molitvom možemo spoznati koliko vrijedimo i koliko nam je dostojanstvo u Božjim očima“, zaključio je Zgrablić.

Na misi su pjevali članovi združenih zborova, Nadbiskupijskog zbora i katedralnog zbora „Cantores sancti Viti“, a prije mise članovi Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809 Rijeka postavili su Kolo sv. Tripuna ispred riječke prvostolnice. Prijenos liturgijskog slavlja mogao se u izravnu prijenosu pratiti na Facebook stranici Riječke nadbiskupije, kao i putem videozida ispred katedrale sv. Vida.

Zahvalnu riječ svima koji su sudjelovali na misnom slavlju i učinili proslavu svečanom i dostojanstvenom uputio je na kraju riječki nadbiskup Mate Uzinić. Istaknuo je da uz sv. Vida, slavimo i njegove odgojitelje sv. Modesta i sv. Krescenciju. „Njihovo neisticanje nije zbog omalovažavanja navedenih svetaca nego su se odmaknuli jer su ispunili svoje poslanje koje su imali. Činili su dobro i nestali. To je potreba i našeg djelovanja - činiti dobro, isticati druge i poticati druge na dobro, a da se mi previše ne vidimo“, rekao je Uzinić. Na kraju je svim vjernicima, kao i gradonačelniku Marku Filipoviću i svim građanima grada Rijeke čestitao blagdan nebeskog zaštitnika Riječke nadbiskupije i grada na Rječini.

†Marija Živko; Župa sv. Jurja mč. – Hreljin; Bakarski dekanat

Mariji Živko nagrada se dodjeljuje posthumno, a primit će je članovi njezine obitelji. Pok. Marija Živko bila je višegodišnja sakristanka u Župi sv. Jurja mč. u Hreljinu. I prije nego je preuzeala službu sakristanke, bila je na raspolaganju svojoj župi, no ipak vrhunac svoga predanja i nesebična zalaganja ostvario se ovom službom, koju je preuzela 2017. godine te je vjerno obavljala do svoje smrti 10. travnja 2024. godine, dva mjeseca prije no što je trebala primiti Medalju zahvalnosti.

Pokojna je Marija, obavljajući ovu službu, trajno zadužila župu Hreljin neumorno brinući za čistoću i urednost župne crkve i okoliša, ali i brigom i ljubavlju koju je iskazivala svećenicima koji su djelovali u župi Hreljin, često čineći puno više no što predviđa služba sakristana. Ova Medalja sv. Vida trajan je spomen i zahvala na ljubavi koju je dario župi Hreljin, ali i molitva da nepropadljivu medalju evanđeoske vjernosti primi u nebeskom kraljevstvu.

Nada Rečan; Župa sv. Filipa i Jakova – Novi Vinodolski; Crikvenički dekanat

Nada Rečan rođena je u Banjoj Luci, a do svoje 25. godine živjela je u Bugojnu. U Novi Vinodolski dolazi 1972. godine, udaje se i dobiva sina Željka. Suprug Slavko preminuo je 1997. godine, a godinu dana kasnije, na hodočašću u Međugorju, doživjela je duboko iskustvo vjere koje joj je promijenilo život.

Nedugo nakon toga započinje njezin služenje Bogu i ljudima u Župi sv. Filipa i Jakova ap. u Novom Vinodolskom, koje traje i danas. Sve ove godine gđa Nada Rečan, ili za mnoge generacije Novljana – teta Nada, svojom je iskrenošću, jednostavnosću i nesebičnim srcem, otvorenim za svakog čovjeka, zadužila mnoge.

Krešimir Đaković; Župa sv. Izidora – Skrad/Divjake; Delnički dekanat

Krešimir Đaković rođen je u Šarengradu, u župi Ilok – Šarengrad, a u Skrad i Župu sv. Izidora, Skrad (Divjake), došao je 1977. godine radi posla i tu živi do danas. Od 1983. godine u braku je s Ingrid r. Blažević, s kojom ima sina Hrvoja.

Osobito je ponosan što je sudjelovao u izgradnji nove zidane kapelice Uznesenja BDM na Skradskom vrhu (1994.). Svoje osobne i profesionalne sposobnosti nastoji iskoristiti za dobrobit mjesta, općine i župe Skrad te osobito rado pomaže oko kuhanja, što je njegova velika strast, tijekom organizacija većih crkvenih i civilnih blagdana i događanja. Od 2000. godine član je Župnog pastoralnog vijeća i Župnog ekonomskog vijeća. Osim toga, dugogodišnji je član župnog pjevačkog zbora te se povremeno uklju-

Dobitnici Medalje zahvalnosti sv. Vida 2024.

I ove je godine riječki nadbiskup povodom proslave zaštitnika Riječke nadbiskupije uručio sedam Medalja zahvalnosti sv. Vida odabranim vjernicima iz župa iz sedam dekanata Riječke nadbiskupije.

Dvadeset godina Medalje zahvalnosti sv. Vida

Medalju zahvalnosti sv. Vida, koja je izrađena povodom 1700. obljetnice mučeništva sv. Vida, od 2004. godine vjernicima dodjeljuje riječki nadbiskup kao zahvalu za njihovo predano i vjerno služenje Bogu i Crkvi, a uručuje ju svake godine o svetkovini sv. Vida. Medalja se može primiti samo jednom u životu, a dodjeljuje se na prijedlog dekana i župnika iz sedam nadbiskupijskih dekanata.

Na licu medalje ikonografski je prikazana scena u kojoj se dječak Vid, u pratnji svojih odgojitelja, Modesta i Krescencije, susreće s rimskim carem Dioklecijanom, a iznad je prikazan Duh Sveti u liku go-luba.

Na rubovima kružnice ispisano je velikim slovima ime zaštitnika grada: „Sveti Vid – zaštitnik Riječke nadbiskupije”.

Na njezinu naličju dominira pročelje katedrale sv. Vida smješteno u kružni kadar koji po rubovima prati tekst s nazivom katedrale te godinom mučeništva (304.) i Velikog jubileja (2004.). S lijeve strane katedrale upisan je i mali križ kao podsjetnik na Čudotvorno raspelo koje se čuva u Riječkoj katedrali.

Umetnička je autorica medalje Zrinka Vinković Kralj, akademска slikarica iz Rijeke, a medalja je izlivena u bronci.

čuje u službu čitača i sudjeluje u drugim aktivnostima vezanima za pastoral te glazbene i dramske prikaze u župi. Osobito je iskazao svoju naklonost župnicima pomažući pokojnom župniku vlč.

Stjepanu Porkulabiću u njegovoj teškoj bolesti kao i sadašnjem župniku Tomislavu Zečeviću, kojem je desna ruka otkad je došao u župu 2022. godine.

Mario Nemetz; Župa sv. Antuna Pad. – Rijeka, Kantrida; Kastavski dekanat

Mario Nemetz rođen je u Požegi, gdje je i sklopio sakrament braka s Mirjanom Nemetz, rođ. Krezo, 1985. godine. Od 1995. godine do danas obitelj Nemetz svojim aktivnim dje-lovanjem i svjedočanstvom života obavlja za-uzeto kršćansko poslanje u Župi svetog Antuna Padovanskog na Kantridi. Mario je već u nekoliko mandata član Župnog pastoralnog vijeća i Župnog ekonomskog vijeća. Supruga je članica mješovitog župnog zбора i zборa čitača, a četvorica sinova ministrirala su u crkvi te su i dalje aktivni i zauzeti članovi župne zajednice na Kantridi kao članovi i voditelji zборa mlađih i članovi ŽPV-a.

Mirjana Ružić; Župa Bezgrešnog začeća BDM – Veli Brgud; filijala sv. Josipa Brešca; Opatijski dekanat

Mirjana Ružić rođena je u Rijeci, do svoje 25. godine živjela je u Veprincu, a od 1995. i vjenčanja s Maurom Ružićem seli se u Ružiće – Brešcu. Aktivno živi svoju vjeru redovitim sudjelovanjima na svim euharistijskim slavlji-ma. Obavlja službu navjestitelja Božje riječi i redovito čita Božju riječ na misnim slavlji-ma te pjeva u župnome zboru. Uz to obavlja i službu sakristanke te vodi brigu o sakristiji i brine za čišćenje i ukrašavanje crkve.

Župnik ističe kako se radi o vrlo kvalitetnoj osobi koja se ističe empatijom, altruizmom i zaraznom pozitivom.

Ardea Juranić Ausilio; Župa Uznesenja BDM (katedrala sv. Vida, Comunità fedeli Fiumani) – Rijeka; Prvostolni dekanat

Ardea Juranić Ausilio rođena je u Rijeci. Od svoje trinaeste godine života, dugi niz go-dina, članica je katedralnog zбора. Od 1991. godine jedna je od osnivačica zбора „Coro Fedeli Fiumani“, koji svake nedjelje i blagdani-ma animira misu na talijanskom jeziku. Od samih početaka s tadašnjom orguljašicom, potom i sama, uz stručni nadzor maestre kora, brine o repertoaru pjesama. Također za svako liturgijsko slavlje vodi brigu i o čitačima Božje riječi, nastojeći uključiti što više novih osoba u službu naviještanja Riječi.

Ljubica Lipović; Župa sv. Jurja mč. – Rijeka, Trsat; Trsatski dekanat

Ljubica Lipović rođena je u Podturenu u Međimurju. Nakon ulaska u brak sa sada po-kojnim suprugom Ivanom, 1957. godine, u potrazi za poslom, dolazi u Rijeku i nastanjuje se u sjeni župne crkve sv. Jurja, gdje i danas živi. Sa suprugom je podigla sina i kćer te i dalje pomaže u odgoju svojih prounuka. U mlađim danima isticala se brigom za čišćenje i uređenje crkve, a kasnije uređenjem okoli-ša, osobito cvijećem. Brigom oko cvijetnjaka koji okružuju crkvu sv. Jurja pokazala je svoju franjevačku dušu koja želi Božju ljepotu prepoznati i pokazati drugima. Gospođa Lju-bica odlikuje se otvorenošću, susretljivošću, nenametljivošću i radošću.

Svečana večernja uoči Sv. Vida

Bez molitve nije moguće otkriti put svetosti

„Vratimo u svoje živote, u živote svojih obitelji i župnih zajednica molitvu. Bez molitve nije moguće otkriti put svetosti i nije ga moguće živjeti. Molitva je nužna za svetost jer svetost nije nešto što mi možemo sami zasluziti. Ona je dar“, poručio je nadbiskup Mate Uzinić.

Uoči proslave zaštitnika nadbiskupije sv. Vida riječki je nadbiskup Mate Uzinić 14. lipnja u riječkoj katedrali predvodio svečanu večernju. Uz njega bili su biskupi i upravitelji sufraganskih biskupija Riječke metropolije, krčki biskup Ivica Petanjak, porečki i pulski biskup Ivan Štironja te upravitelj Gospicko-senjske biskupije Richard Pavlić kao i svećenici Riječke nadbiskupije. Pjevalo je Nadbiskupijski zbor pod vodstvom bračnog para Geraci.

Na kraju liturgije nadbiskup je uručio sedam Medalja zahvalnosti sv. Vida vjernicima izabranima iz župa iz sedam dekanata Riječke nadbiskupije, a Katolički skauti Riječke nadbiskupije dali su svoja skautska obećanja.

„Neka Medalja svetog Vida bude poticaj i svima drugima da se aktivno uključe kako u život svojih župnih zajednica tako i u život naše riječke Crkve. Jer Crkva nisu zidovi, Crkva smo mi, svatko od nas na svome mjestu i u svojoj ulozi. Ta će Crkva biti lijepa, Kristova, onoliko koliko mi budemo Kristovi“, rekao je nadbiskup Uzinić u propovijedi.

Tim pozivom na svetost podsjetio je na pripreme za proslavu riječkog jubileja, 100. obljetnice da je Rijeka postala biskupijsko središte, koji će se slaviti iduće godine. Uz pokajanje za sve grijehu i propuste koje su članovi riječke Crkve učinili kada nisu naslijedovali Krista, podsjetio je i na mnoge autentične svjedočke Kristove u stoljetnoj povijesti Rijeke kao grada u kojem je sjedište mjesne Crkve. „Želimo se sa zahvalnošću i molitvom sjetiti svih onih koji svoj život ugradili u ovu riječku Crkvu i njezino poslanje i omogućili joj da, unatoč svim izazovima, kojih nije nedostajalo, može biti živa Isusova prisutnost za ljude na ovom prostoru. Zahvaljujemo danas Gospodinu za brojne vjernike laike koji su autentično živjeli i žive, za posvećene osobe, redovnike i redovnice, osobito za dvoje od njih za koje su pokrenute kauze za njihovo proglašenje svetima, za svećenike, biskupe i nadbiskupe. Želimo donijeti odluku da ćemo nastaviti gdje su oni stali. Kako bismo to doista i mogli, moramo se dati sami oblikovati Isusu Kristu.“

Kao primjer takvog življenja i svjedočenja vjere nadbiskup je opet istaknuo dobitnike Medalje sv. Vida. Odgovor kako dopustiti Kristu da vodi i oblikuje vjernike, pronašao je u poticajima pape Franje. „Papa Franjo potiče nas da to činimo molitvom. Vratimo u svoje živote, u živote svojih obitelji i župnih zajednica molitvu. Bez molitve nije moguće otkriti put svetosti i nije ga moguće živjeti“, zaključio je nadbiskup Uzinić.

Od isusovačke crkve do riječke katedrale

Posljednjeg dana trodnevne duhovne priprave za proslavu nebeskog zaštitnika Riječke nadbiskupije i grada Rijeke, 13. lipnja, u katedrali sv. Vida liturgijsko slavlje predvodio je o. Stanko Perica, u zajedništvu s generalnim vikarom i rektorm katedrale Mariom Tomljanovićem, a misu je glazbeno animirala zajednica Omnia Deo i ukrajinski zbor Integracijskog centra sv. Vida.

Nakon misnoga slavlja u riječkoj prvostolnici održano je javno predavanje pod nazivom "Umjetnička baština svetog Vida – od isusovačke crkve do riječke katedrale" Damira Tulića i Maria Pintarića s Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Uz bogatu power-point prezentaciju predavači su u više od sat vremena izložili bogat povijest te baštinu crkve riječkog zaštitnika svetog Vida.

Na poziv Grada isusovci su u Rijeku došli 1627. kako bi organizirali školstvo, a tu će se zadružiti sve do ukidanja reda 1773. godine. Grad im je predao staru srednjovjekovnu crkvu svetog Vida i Čudotvorno raspolo koje se u njoj častilo. Isusovci su u razdoblju od 1638. do 1659. podigli novu svetčevu crkvu, a prema projektu svog arhitekta Giacoma Briana iz Modene. Bila je to jedinstvena crkva sagrađena od raznovrsnog lokalnog kamena i vrlo moderne strukture nalik osmerokutu natkrivenom kupolom te okruženim prstenom radijalnih kapela. Bogatstvo nekadašnje isusovačke crkve ogleda se u čak sedam mramornih oltara, a među njima onaj svetog Josipa (1733.) te svetog Franje Ksaverskog (1736.) remek-djela su Antonija Michelazzija (1707. – 1771.), najvažnijeg udomačenog kipara u Hrvatskoj iz razdoblja baroka. Tek 1925. utemeljenjem biskupije Sveti Vid postao je katedralna crkva.

Priznanja najboljim učenicima Katoličke osnovne škole

Unutar proslave blagdana svetoga Vida, prvog dana trodnevnice, 11. lipnja održana je misa zahvalnica za još jednu uspješnu nastavnu godinu u Katoličkoj osnovnoj školi „Josip Pavlišić“. Liturgijsko slavlje predvodio je ravnatelj Isusovačke službe za izbjeglice

u Jugoistočnoj Europi Stanko Perica. Suslavili su Mario Tomljanović, generalni vikar i rektor katedrale sv. Vida, Mario Gerić, vikar za pastoral te Ivan Seletković, duhovnik riječke Katoličke osnovne škole „Josip Pavlišić“ i povjerenik za mlade. Misu su pjesmom animirali učenici škole, a misnom slavlju prisustvovao je i riječki nadbiskup Mate Uzinić te ravnateljica Jasna Lukšić. Učenici, roditelji i djelatnici škole slavili su Boga i zahvalili na svemu što su iskusili tijekom ove nastavne godine, svim izazovima, novim prijateljstvima, iskustvima i svemu onome što njihov školski mikrosvijet čini nezamjenjivim.

Nakon mise održana je svečanost za učenike koju je moderirala razrednica 8. b razreda Meri Drašković Vignjević, a prvašići su s ponosom, očima punima znatiželje i radosti, nosili prigodne poklone za sve nagrađene učenike. Rektor katedrale Mario Tomljanović uručio je priznanje najuspješnijem učeniku generacije školske 2023./2024. godine učeniku 8. razreda Ivanu Lancu. Uručena su i priznanja drugoplasiranoj Lauri Čosić te trećeplasiranoj Dori Krpina, kao i Lovri Pecotiću i Loreti Balić za najbolje postignute rezultate na nacionalnim ispitima. Druga je to generacija osmaša koja završava osnovnoškolsko obrazovanje u prvoj i jedinoj katoličkoj osnovnoj školi u Primorsko-goranskoj županiji. Njihove su razrednice Natali Dujmović i Meri Drašković Vignjević s posebnim ponosom ispratile svoje učenike. Pomno su prolazile kriterije za odabir najuspješnjeg učenika generacije 2023./2024., a s obzirom na zaista lepezu izvrsnih i svestranih učenika, posao im nije bio nimalo lak.

Neka nam svima misao vodilja budu riječi koje je tijekom propovijedi izrekao pater Stanko Perica – budimo skromni, blagi i požrtvovni kako bismo kršćanski identitet na valjan način prenijeli djeci i unucima jer to su vrijednosti koje se prenose primjerom, a ne riječima.

Petra Radošević

Predstavljena zvučna knjiga

Ususret proslavi nebeskog zaštitnika Riječke nadbiskupije i grada Rijeke sv. Vida u srijedu 12. lipnja u riječkoj prvostolnici, nakon mise trodnevnice predstavljena je zvučna knjiga prof. Tanje Šupe: „Vjetar iz udaljenih krajeva“, Terapeutске priče za djecu. Djelo je izdala Zaklada „Čujem, vjerujem, vidim“, a događaj je organiziralo nadbiskupijsko Povjerenstvo za osobe s invaliditetom i djecom s teškoćama u razvoju. Uz autoricu, o djelu i Zakladi govorili su jedan od povjerenika navedenog Povjerenstva prof. Budislav Vukas i osnivač Zaklade, Mirko Hrkač. Predstavljanju su prisustvovali riječki nadbiskup Mate Uzinić, generalni vikar i rektor katedrale Mario Tomljanović, vikar za pastoral Mario Gerić, a glazbeno su događaj animirali Natalija Brusić Botić i Branko Ivošević.

Tematski raznolike i maštovite priče i pjesme zvučne knjige prof. Šupe poučna su karaktera te svaka od njih nudi svojom poukom pomoći u izazovnim segmentima dječjeg svakodnevnog života. S obzirom na to da je broj naslova prilagođenih u ovakovom formatu još uvek izrazito malen, svako nastojanje u prilagodbi tekstualnih materijala osobama s oštećenjem vida iznimno je značajno.

Autorica ove iznimno vrijedne zvučne knjige voditeljica je programa rane intervencije za djecu s oštećenjem vida i Prve dječje knjižnice za djecu s oštećenjem vida pri Osnovnoj školi „Pećine“. Njezini su stručni interesi u proteklih, gotovo 17 godina vezani za poslove edukacijskog rehabilitatora, kao i knjižničarstva. Bavi se i promocijom taktilnih slikovnica, koje slijepoj i slabovidnoj djeci otvaraju mnoge ideje, misli i kreativnosti te putem njih ona upoznaju svijet oko nas. Tanjina sestra Matejka Stojanović grafička je urednica ovog djela.

9. Nacionalno hodočašće Hrvatskog katoličkog društva medicinskih sestara i tehničara

„Nastavite, poput Blažene Djevice Marije i Ivana Pavla II., biti znak nečega drugačijeg u svom pozivu. Vi ste oni koji svaki dan možete nešto pridonijeti da se olakšaju ljudske patnje, da ljudi susretu Boga, dobiju novu snagu i novu priliku za nadu, da se podignu iz svojih razočaranja i zdvajanja.“ istaknuo je duhovnik riječkog ogranka Hrvatskog katoličkog društva medicinskih sestara i tehničara Nikola Vranješ u propovijedi na 9. Nacionalnom hodočašću ovoga društva. Događaj se održao na blagdan Bezgrešnog Srca Marijina te obljetnicu posjeta pape Ivana Pavla II. Rijeci i trsatskom svetištu, 8. lipnja, u najstarijem hrvatskom marijanskom svetištu – Majke Božje Trsatske. Pozdravne govore okupljenim hodočasnicima u dvorani Aule pape Ivana Pavla II. uputili su: gvardijan trsatskoga svetišta Krunoslav Kocijan, predsjednica Hrvatskog katoličkog društva medicinskih sestara i tehničara Slavica Janković, organizatorica hodočašća i predsjednica HKDMST-a, ogranka Rijeka, Nada Strčić te duhovnik HKDMST-a, ogranka Rijeka, Nikola Vranješ.

U nastavku programa uslijedilo je predavanje s. Veronike Mile Popić, članice Družbe sestara milosrdnica sv. Vinka

Paulskog, naziva „Milosrđe otkupljuje mržnju“. Govorila je o stradanju sestre Žarke Ivasić i još šest sestara milosrdnica mučenica komunizma, za koje je pokrenut postupak proglašenja blaženima. Okolnosti stradanja sestara vezane su uz komunističku represiju prema Katoličkoj Crkvi tijekom poratnih godina 1945. – 1954.

Nakon održanog predavanja uslijedili su pobožnost križnoga puta i misa, koju je predvodio duhovnik Vranješ, a glazbeno animirao zbor Svetišta Majke Božje Trsatske. U propovijedi je istaknuo da se u čovjekovu traganju za Bogom vjera i razum nadopunjavaju. Pri tome je istaknuo da se vjera ne smije svesti na traženje izvanrednih znakova, ali to ne znači odustati od postavljanja pitanja, traženja odgovora i razumijevanja Božjeg plana koji on ima s čovjekom.

Po završetku misnoga slavlja otpjevana je hrvatska himna, a nakon završnog blagoslova slijedio je ophod oko oltara Majke Božje Trsatske. Program hodočašća nastavljen je obilaskom samostanske riznice, Kapele zavjetnih darova, Trsatske gradića, a zaključen je posjetom Hospiciju Marije Krucifikse Kozulić.

Neka ljubav kojom smo ljubljeni, bude ljubav kojom ljubimo

„Nemojmo sve suziti na sebe i svoj interes ili interes svoga klana. Budimo široki. Raširimo svoje srce. Neka naše srce bude veliko kao i srce našeg Boga“, poručio je nadbiskup Mate Uzinić studentima riječkih fakulteta koji su se okupili 6. lipnja u katedrali sv. Vida kako bi misom zahvalili za sva dobra koja su primili u ovoj akademskoj godini.

Okupljene studente pozvao je da budu svjedoci Božje ljubavi prema svakome čovjeku. Tako će na najbolji način Bogu zahvaliti za njegovu ljubav. Objasnio je kako je Isus izričito postavio dve zapovijedi ljubavi, prema Bogu i čovjeku, a ljubav prema svakome čovjeku postavio kao radikalni, Božanski, zakret u shvaćanju pitanja „tko je moj bližnji“. „Isus poziva da ljubimo bližnjega svoga onako kako je on ljubio nas. Onakvom ljubavlju kakvom Bog ljubi nas u Isusu Kristu. To je ljubav koja prelazi preko pogrešaka drugoga. To je ljubav koja se prigiba. To je ljubav koja je raspeta, koja služi, daje život za drugoga. To je cilj kojemu treba voditi naš kršćanski život jer jedino to daje smisao našem kršćanskom životu. To je zapravo poziv da budemo u svom svakodnevnom životu utjelovljenje Isusa Krista, njegova prisutnost za druge, za braću i sestre, da ljubav kojom smo ljubljeni, bude ljubav kojom ljubimo.“

Uz nadbiskupa misu su slavili i studentski kapelan o. Ivan Dominik Iličić i voditelj Ureda za mlade Ivan Seletković, svećenici koji tijekom cijele godine brinu da mladima budu duhovni oslonac te ponude duhovne sadržaje i zajedništvo.

Prodavači Uličnih svjetiljki donirali Dom za osobe s demencijom

U nemalo situacija uvjerimo se da oni koji imaju najmanje, daju najviše. Prodavači Uličnih svjetiljki, oni kojima je izdavač, Franjevački svjetovni red (FSR) – Mjesni bratstvo Trsat, pružio prilika za socijalizaciju, jer uz materijalnu pomoć koju im pruža prodaja časopisa, naglasak projekta jest povratak u društvo i svesti o dostojarstvu svake osobe, bez obzira na trenutne materijalne prilike, uručili su donaciju Domu za osobe s demencijom.

Prodavačice Nives i Nevenka, u pratnji članice FSR, volonterke Sandre Vučemilo Režić, posjetile su 19. lipnja caritasov Cjelodnevni boravak Doma za dementne u Rijeci i privremenoj ravnateljici, Kristini Klanac Badovinac, uručili donaciju za ovu ustanovu od 270 eura. Novac su, kako su rekli, prikupili prodajom časopisa Uličnih svjetiljki i želja im je bila darovati ga ovoj karitatativno-zdravstvenoj ustanovi.

Ravnateljica je izrazila riječi zahvale i uručila im Zahvalnice, a u neformalnom dijelu posjeta gošće su se zadržale u druženju s korisnicima i djelatnicima ove ustanove.

Razgovor: Kristina Klanac Badovinac, ravnateljica Doma za osobe s demencijom

Potrebno je što ranije pomoći cijeloj obitelji

U radu s osobama s demencijom moramo imati profesionalnost, strpljenje, razumijevanje, a najvažnije je imati „master ključ“ koji otvara sva vrata do korisnika, a to je srce. Srce je simbol ljubavi, dostojanstva i milosrđa. Jako je važno osobama s demencijom (Alzheimerovom ili drugom demencijom) pristupiti individualno jer svatko ima svoje potrebe i specifičnosti.

Razgovarala: Bruna Velčić

Kristina Klanac Badovinac stekla je zvanje magistra fizioterapije na Fakultetu zdravstvenih studija. Njezino su područje rada osobe s neurološkim oboljenjima, a zadnjih nekoliko godina usmjerena je na rad s osobama s demencijom, što joj je velik izazov. Za Zvona govori o rastućem problemu skrbi za osobe s demencijom i opisuje kako to rade u Domu za osobe s demencijom Riječke nadbiskupije.

Rodena je u Rijeci, gdje je završila osnovnu i srednju medicinsku školu. Nakon završene srednje škole dragovoljno pristupa Pričuvnom sastavu (sanitet) Hrvatske vojske. Dvije godine kasnije upisuje redovni studij na Medicinskom fakultetu u Rijeci, gdje završava preddiplomski studij fizioterapije te stječe zvanje prvostupnika fizioterapije. Nekoliko godina kasnije na Fakultetu zdravstvenih studija završila je diplomski studij fizioterapije te stekla zvanje magistra fizioterapije. Dobar dio radnog staža provela je u radu s djecom i odraslima s psihomotornim poteškoćama, gdje se dodatno educirala te stjecala posebna znanja i vještine.

■ **Prošlo je nešto više od šest mjeseci otkako je Dom za osobe s demencijom Riječke nadbiskupije ponovo otvorio svoja vrata za korisnike, u vidu dnevнoga boravka za osobe s demencijom. Kako je došlo do ostvarenja tog projekta?**

Dom za osobe s demencijom izgrađen je 2019. godine i te iste godine Dom je započeo s radom. Utjecajem raznih okolnosti Dom privremeno prestaje s radom sve do dolaska nadbiskupa Mate Uzinića.

Nadbiskup je smatrao važnim reaktivirati i ponovo pokrenuti stagnirajući projekt. Tome su prethodila dva važna razloga, jedan je već postojeća specijalistička ustanova za osobe s demencijom, a drugi je razlog skrb osoba s demencijom s obzirom na to da je demencija velik javnozdravstveni problem. Privremeno formiran radni tim smatrao je važnim započeti s otvaranjem Dnevnog boravka (izvaninstitucionalnom skrbi) kao prvom fazom ovog projekta, s obzirom na to da je etaža u prizemlju slobodna. Osim pri-

zemlja zgrada ima još gornje dvije etaže u kojima je Svećenički dom.

Na poziv nadbiskupa i privremeno formiranog radnog tima u studenom 2021. godine došla sam u ustanovu s jedinstvenim ciljem i zadatkom otvaranja Dnevnog boravka.

■ **Je li riječ isključivo o projektu Riječke nadbiskupije ili su u projekt uključeni i drugi partneri, i na koji način?**

Riječka nadbiskupija vlasnik je ustanove, a Caritas Riječke nadbiskupije osnivač Doma za osobe s demencijom. Ostali partneri uključeni su sufinanciranjem djelatnosti, uz Riječku nadbiskupiju to su Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, Primorsko-goranska županija, Grad Rijeka, Hrvatski Caritas, Grad Opatija. Moram istaknuti i sredstva Američke biskupske konferencije, koja smo iskoristili pri opremanju Cjelodnevнog boravka te za početak rada i provođenje ove usluge.

■ **Postoji li u Hrvatskoj još koji dom za osobe s demencijom? Po**

čemu je ovaj dom drugačiji od ostalih ustanova za nemoćne i starije osobe?

Prema mojim saznanjima, ovo je jedina specijalistička ustanova u Hrvatskoj. Postoje ustanove i domovi koji brišu o osobama s demencijom tako što u sklopu ustanove imaju odjel za osobe s demencijom ili dnevni boravak. Postoje domovi koji skrbe o korisnicima s različitim dijagnozama uključujući i osobe s demencijom. Imam saznanja da neki domovi ne primaju takve korisnike jer jednostavno nemaju potrebne uvjete za pružanje odgovarajuće skrbi.

S obzirom na to da je demencija jedna od bolesti suvremenoga doba, smatrati li da postoji sve veća potreba za takvim ustanovama?

Naravno da postoji, pogotovo što se procjenjuje da u Hrvatskoj ima oko 85 000 osoba s demencijom. S obzirom na to da imamo velik broj starije populacije, broj oboljelih zasigurno će rasti.

Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) proglašila je 2012. godine Alzheimerovu bolest (AB) svjetskim javnozdravstvenim prioritetom te naložila svim svojim članicama, pa tako i Hrvatskoj, da aktivno djeluju, tj. da u prvom redu izrade akcijske planove/nacionalne strategije za borbu protiv Alzheimerove bolesti (AB) i ostalih demencija jer će, po svemu sudeći, AB uskoro postati sve veća prijetnja čovječanstvu.

Riječka nadbiskupija doskočila je tome i napravila velik iskorak u brizi i skrbi za osobe s demencijom.

Koliko trenutno imate korisnika? Kako izgleda jedan dan u Vašem domu, odnosno što sve uključuje skrb o korisnicima?

Trenutno imamo 14 korisnika, stalno se krećemo oko 14 – 15 (ukupan je

kapacitet 15 korisnika). Kako bi korisnici Cjelodnevog boravka mogli nesmetano funkcionirati i imati osjećaj sigurnosti, jako je važno imati „Dnevni plan rada i aktivnosti“.

Radno je vrijeme boravka od 7 do 17 sati. Korisnike uglavnom dovode članovi obitelji, i to prema vremenskoj mogućnosti, bez ograničenja.

Kod većine korisnika dan započne jutarnjom misom u crkvi svetog Čirila i Metoda, koja nam je u neposrednoj blizini, a koju uglavnom predvodi župnik Siniša Vujčić. Nakon toga slijedi doručak. Iza doručka imamo grupnu kineziterapiju te kognitivni trening koji traje do ručka. Nakon ručka slijedi podjela terapije te popodnevni odmor i spavanje. Uglavnom, popodnevni odmor traje do otprilike 14.30 kada slijedi priprema za molitvu krunice Božjeg milosrđa (u 15 sati). Potom slijedi užina pa nastavak kognitivnog treninga te pomalo odlazak kući. Moram napomenuti da je prisustovanje svetoj misi te molitva krunice strogo individualno te ovisi o volji i želji samih korisnika.

Čemu je posebno važno posvetiti pozornost kad je riječ o njezi osoba s demencijom i skrbi za njih? Koje su to specifične potrebe na koje treba posebno obratiti pozornost?

Jako je važno osobama s demencijom (Alzheimerovom ili drugom demencijom) pristupiti individualno jer svatko ima svoje potrebe i specifičnosti.

Ono što je svim korisnicima zajedničko jest to da su do dolaska u Cjelodnevni boravak bili uglavnom usamljeni, željni pažnje, što ih je uglavnom vodilo depresiji.

Naravno, ovo ne znači nebriga obitelji za oboljelog već se obitelj mora posvetiti svojim svakodnevnim obvezama

Kakvo je dosadašnje iskustvo rada u domu, posebno kad je riječ o korisnicima i njihovim obiteljima?

U razgovoru s korisnikom i njegovom obitelji primjećujem isfrustriranost i nervozu, i to obostranu. Vidite da je obitelj došla do zida. Tek kad više ne vide izlaz iz te situacije, traže pomoć.

Ja znam popularno reći: svi su generalno uneređeni i, nažalost, svi trebaju psihološku pomoć. Ni sam prijem korisnika i uključivanje u Cjelodnevni boravak nije jednostavan proces, treba svima podjednako vremena, svima je to velika promjena. Vrlo često obitelj je u strahu od samog pojma boravka, hoće li se korisnik priviknuti, hoće li to prihvati, što ako ne prihvati...?

Već nakon tjeđan dana boravka i adaptacije korisnika promjene su vidljive. Mi se možemo pohvaliti da za sada imamo dobro iskustvo i da korisnici s oduševljenjem dolaze svako jutro u boravak.

I ono što je najvažnije, pozitivne promjene vidljive su ne samo kod korisnika već i kod njihove obitelji.

te su stalno u balansu između poslovnog i privatnog života.

Ono što uvijek znam reći, u radu s osobama s demencijom moramo imati profesionalnost, strpljenje, razumijevanje, a najvažnije je imati „master ključ“ koji otvara sva vrata do korisnika, a to je srce. Srce je simbol ljubavi, dostojanstva i milosrđa.

Postoji li potreba za povećanjem kapaciteta doma ili za promjenom dnevнog boravka u 24-satnu skrb? Planira li se i takva ponuda uskoro ili postoje poteškoće vezane za njezinu realizaciju?

Potrebe su pogotovo za 24-satnom skrbi s obzirom na to da znamo kako je demencija progresivna i kako je neminovalno da će korisnici u budućnosti trebatи institucionalni oblik skrbi.

S obzirom na to da ustanova ima smještajni kapacitet za 18 korisnika, u planu je uspostavljanje ovakvog oblika institucionalne skrbi i usluge i o tome se itekako razmišlja. Ali idemo korak po korak.

Što biste poručili onima čiji je član obitelji ili druga bliska osoba oboljela od demencije?

Iz iskustva vrlo je teško bilo kome išta savjetovati i pametovati jer ovakve su situacije same po sebi vrlo teške i bolne. Jedino što mogu savjetovati ljudima koji imaju oboljelog člana da se ne ustručavaju potražiti pomoć, kako liječničku tako i stručnu pomoć u našoj ustanovi uključivanjem u Cjelodnevni boravak. Potrebno je što prije reagirati kako bi se sprječila disfunkcionalnost unutar obitelji.

Mediteranska teološka mreža u Palermu

Već nekoliko godina Katolički institut za Mediteran iz Marseillea i njegov ravnatelj p. Patrice Chocholski, potaknuti govorom pape Franje u Napulju 2019., grade Mediteransku teološku mrežu (RTMed). Nakon susreta biskupa s Mediteranom u Bariju 2020. i u Firenci 2022. godine, u Marseilleu su se 2023. godine okupili biskupi, rektori marijanskih svetišta, mlađi i teolozi s pet obala Mediterana, a susretu je nazočio i papa Franjo. Tada je službeno nastala Mediteranska teološka mreža te objavila manifest „Za teologiju s Mediteranom“. Riječ je o mreži koja ima cilj surađivati na interdisciplinarni i transdisciplinarni način s nastavnicima i znanstvenicima, teološkim fakultetima, institutima, kulturnim centrima i drugim udrugama i programima na Mediteranu kako bi pridonijeli izgradnji mira na regionalnoj razini.

Od 24. do 26. lipnja 2024. članovi Mediteranske teološke mreže okupili su se na Papinskom teološkom fakultetu Sicilije u Palermu na trodnevnom susretu kako bi promišljali o trenutnoj situaciji na Mediteranu te o dalnjim projektima i načinima suradnje. Na programu su sudjelovali i dekan Fakulteta Vito Impellizzeri, nadbiskup Marseillea kardinal Jean Marc Aveline, nadbiskup Palerma Corrado Lorefice, nadbiskup Barija Giuseppe Satriano i nadbiskup Acireale Antonino Raspanti. Susret u Palermu okupio je 70 sudionika s pet obala Mediterana: iz Egipta, Maroka, Izraela, Libanona, Turske, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Rumunjske, Malte, Francuske, Španjolske i Italije. Na programu su sudjelovali i predstavnici MTS-a: Bruna Velčić iz Riječke nadbiskupije i Branko Jurić, svećenik Sarajevske nadbiskupije. Skupu je prisustvovala i Doris Žuro, sociologinja i koordinatorica projekta o Pomorskoj duhovnosti na kojem surađuju Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu i Teološki fakultet Sveučilišta na Malti.

U Palermu je fokus bio na razmjeni iskustava i razmatranju aktualnih situacija duž obala Mediterana. Uz predavanja održane su i radionice o dijalogu sa židovstvom i islamom, o teologiji rana, o sjećanju i pomirenju, o teologiji i politici te o teologiji krize. Sudionici su posjetili i katedralu u Monrealeu, kao i „Kuću Mediterana“ u Palermu – kompleks koji će udruženim snagama nadbiskupije, teološkog fakulteta, sveučilišta i nekolicine udruga postati mjesto međureligijskih susreta, obrazovanja i brige o potrebitima.

PUT "IZMEĐU" ZA IZGRADNJU BUDUĆNOSTI MIRA

Na kraju susreta u Palermu Mediteranska teološka mreža izdala je Priopćenje iz kojeg izdvajamo nekoliko misli.

Mediteranska povijest, kao i povijest svakog od nas, ponekad je obilježena ranama. Obnovili smo svijest da moramo naučiti stvarati teologiju počevši od njih, svjesni da čak i one koje su već zacijeljene ostavljaju tragove koje samo uzajamnim i zajedničkim lječenjem mogu postati motor za izgradnju budućnosti nadahnute Radosnom vijesti.

Zamislili smo čamac kao pokretno sjedište iz kojeg možemo pokretati svoja teološka razmišljanja, idealno zaustavljajući se na raznim obalama Mediterana i dopuštajući da nas dosegnu identiteti, priče i kulturne tradicije svakog naroda, ostavljajući pretenzije na posjed i dominaciju.

Teologija s Mediteranom želi biti borba za mir, prolazak blagošću Evangelija kroz prašinu nasilja i rata koji svakodnevno podrivate svaku sigurnost, s nadom u svijet u kojem će se svatko osjećati kao brat i sestra.

MEDITERANSKI TEOLOŠKI SUSRETI

Ove godine obilježena je peta obljetnica potpisivanja „Dokumenta o ljudskom bratstvu“, što je nadahnulo organizatore Mediteranskih teoloških susreta, koji će se od 14. do 20. srpnja održati u Rijeci i Lovranu, da ovogodišnje izdanje posvete temi: „Kršćanstvo i islam: u službi bratstva u podijelenom svijetu“. Suživot kršćanstva i islama na Mediteranu bio je i ostaje trajni izazov. Danas je taj izazov dodatno potenciran globalizacijom, migracijama, demografskom situacijom i populističkim politikama. Ovogodišnji će MTS analizirati mogućnosti plodonosna odnosa kršćanstva i islama te promišljati međureligijski dijalog kao vještinu koja se pokazuje ključnim alatom za budućnost.

Program tako prerasta od ekumenskog u program međureligijskog karaktera. Uz predavače i studente teologije kršćanskih denominacija ove godine bit će prisutni i profesori i stu-

denti islamske teologije. U programu će sudjelovati pетро predavača: Tomislav Kovač, profesor fundamentalne teologije i pročelnik Katedre fundamentalne teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu; Ulrich Schmiedel, profesor globalnog kršćanstva na Sveučilištu Lund u Švedskoj; Angeliki Ziaka, profesorica studija religije i znanstvena voditeljica Povjerenstva dodiplomskog programa islamskih studija na Teološkom fakultetu Aristotelova sveučilišta u Solunu; Zilka Spahić-Šiljak, profesorica rodnih studija, akademika direktorka Univerzitetskog gender resursnog centra (UNIGeRC) Sveučilišta u Sarajevu, direktorka TPO Fondacije Sarajevo i FER škole; te Benjamin Idriz, imam Islamske zajednice Penzberg u Njemačkoj koji je doktorirao islamsku teologiju, predsjeda „Münchenskim forumom za islam“ (MFI) i član je „Vijeća vjera“ u Münchenu.

Svećenik Pero Zeba proslavio zlatnu misu

Umirovljeni svećenik Riječke nadbiskupije Pero Zeba proslavio je u nedjelju 23. lipnja zlatnu misu (50. godina svećeništva) pod geslom „Gospodin je moja snaga, Gospodin je moja pjesma“ u rodnoj Župi Rođenja sv. Ivana Krstitelja u

Bijelom Brodu u Bosanskoj Posavini, u kojoj kao povratnik živi od 2018. godine.

Na misi je bilo gotovo tisuću i pol vjernika, kako Posavlјaka tako i vjernika iz župa Riječke nadbiskupije u kojima je Zeba djelovao 45 godina. Na vanjskom oltaru postavljenom za tu prigodu misu

je suslavio riječki nadbiskup i metropolit Mate Uzinić te dvadesetak svećenika među kojima domaći župnik Marko Slišković te zlatomisnikov rođeni brat Stipo Zeba i nećak Kristijan Zeba, također svećenici Riječke nadbiskupije.

Srebrna misa Sanjina Francetića

Zupnik najstarije riječke župe, Uznesenja BDM, Sanjin Francetić proslavio je u nedjelju 30. lipnja 25 godina svećeničkog ređenja. Uz braću svećenike, proslavili su se u velikom broju odazvali župljani i hodočasnici iz drugih župa kao i suradnici s kojima Francetić uspješno surađuje. Propovijedao je vikar za pastoral Riječke nadbiskupije i neka-daljnji župnik ove župe, Mario Gerić.

Čestitajući srebrni jubilej, osvježio je sjećanje na svećeničko ređenje slavljenika kojemu je i sam svjedočio prije 25 godina. Kazavši da je ova proslava spomen – čin, istaknuo je kako se on slavi svaki put u euharistiji. U euharistiju unosimo spomen-čin, unosimo sjećanje, rekao je Gerić dodajući da su trenutci svećeničkih početaka svakog svećenika obilježeni „milošću početaka“. Riječ je o posebnoj milosti koja se rađa u trenutku svećeničkog ređenja i u kojoj nam Gospodin omogućuje da na najbolji način možemo proživjeti stvarnost u koju nas On uvodi, a to čini i svih ovih godina.

U nastavku je podsjetio na službe kojima je Francetića svećeničko poslanje vodilo. Bio je župni vikar u Senju, župnik u Jelenju, rektor i odgojitelj bogoslova u Bogoslovnom sjemeništu u Rijeci i od 2016. godine je župnik Župe Uznesenja BDM u Rijeci u kojoj je, kako je propovjednik kazao, ostavio dubok pečat. U svim tim situacijama bio si obdarjen tom „milošću početaka“. Imao si otvoreno srce u izvršavanju Božje volje u riječima i poslanju, poručio je Francetiću propovjednik. Uz „milost početaka“, naveo je „milost vjernosti“, koja je također karakterizirala dosadašnje poslanje slavljenika. Ta „milost vjernosti“ važna je jer te Gospodin stavlja u „milost početaka“

kako bi imao snage i u teškim i tamnim trenutcima izvršavati Njegovu volju i imati povjerenje u Gospodina, a što je karakteristika „milosti početaka“.

Zaključujući je istaknuo “da nas svećeničko ređenje na poseban i dublji način čini dionicima poslanja samega Isusa Krista, onoga što je isus živio, govorio i činio. To je ono što je sadržaj svakog svećeničkog života.” U tom smislu, a osvrćući se na pročitani evanđeoski ulomak (Mk 5, 21-43), istaknuo je da svećenik poslanjem može Božjom riječju davati istinski život, život u punini ovome svijetu.

Na kraju mise prigodnu riječ uputio je slavljenik. Izrazio je radost okupljenim brojem župljana, prijatelja, suradnika i hodočasnika iz drugih župa te na poseban način zahvalio osoblju KBC-a za zdravstvenu skrb koju mu pružaju. Riječi zahvale uputio je vjernicima koji ga u njegovoj svećeničkoj službi prate, kao i profesorima s riječke Teologije, a posebno je istaknuo pok. Gabrijela Bratinu koji ga je krstio i kasnije mu darovao svećeničku misnicu. Zahvalnu riječ uputio je riječkom nadbiskupu u miru Ivanu Devčiću zahvalivši mu za sve što je učinio za njega na njegovom svećeničkom putu te vjernicima laicima koji mu nesebično pomažu u pastoralu najstarije riječke župe. Na kraju uputio je poticaj mlađima

na sklapanje brakova i zasnivanje obitelji te izrazio nadu da će se vjera primorskog kraja obnoviti.

Na kraju mise slavljeniku su uručeni darovi, uz one koje su mu pripremili župljani i djelatnici i učenici Katoličke osnovne škole „Josip Pavlišić“, u kojoj je svojevremeno djelovao kao duhovnik, uručen mu je i blagoslov pape Franje.

Sanjina Francetića za prezbitera je u katedrali sv. Vida u Rijeci zaredio riječko-senjski nadbiskup Anton Tamarut 26. lipnja 1999. godine. Mladu misu slavio je 18. srpnja 1999. u crkvi sv. Lucije u Kostreni, a sekundarij 10. listopada 1999. u crkvi sv. Jurja mč. na Gornjoj Drenovi.

Čemu nas je naučio slučaj Viganò?

Činilo se da je objavom dokumenta o razotkrivanju McCarrickovih zlodjela i preispitivanjem sustava napredovanja u crkvenim službama, Papa odgovorio na Viganòov zahtjev.

Piše: Andjela Jeličić Krajcar

Prije nekoliko godina nadbiskup Carlo Maria Viganò, tada već bivši nuncij u Sjedinjenim Američkim Državama, počeo je javno istupati protiv pape Franje i prozivati ga za zataškavanje slučaja McCarrick.

McCarrick sada je već bivši kardinal i bivši svećenik, kojeg je Sveta Stolica svela na laički stalež zbog opetovanih tužbi za neprimjereno ponašanje u odnosu prema muškim, mlađim osobama. Papa Franjo je McCarricka nakon istrage najprije izbacio iz Kardinalskog zbora, a potom i sveo na

Ponekad kritički glasovi mogu donijeti neki dobar i jasan uvid u stvarnost te pomoći izgradnji i pročišćenju Crkve. No postoje i kritički glasovi koji donose razdor.

laički stalež, a kako bi transparentno odgovorio na prozivke, dao je neovisnom timu pravnika zadatku da prouče cijelokupnu dokumentaciju vezanu uz taj slučaj, ne bi li odgovorili na pitanje - kako je moguće da je osoba za koju je cijelu crkvenu „karijeru“ postojala sumnja na neprimjereno ponašanje, tako jako napredovala u hijerarhiji?

Izvješće je u cijelosti publicirano te je svatko mogao pročitati tih oko 400 stranica, u kojima se sustavno analizira proces McCarrickova napredovanja. Mons. Carlo Maria Viganò spominje se nekoliko puta, i njegova uloga u cijeloj priči nije od presudne važnosti, iako je kao nuncij u SAD-u, iz sadašnje perspektive, možda mogao učiniti više za vrijeme svog mandata.

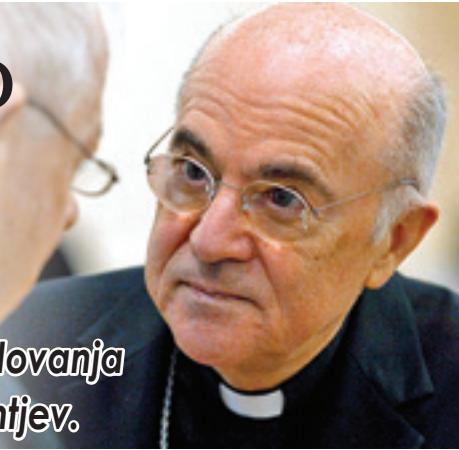
Poanta McCarrickova „slučaja“ jest da tu ništa nije bilo slučajno. McCarrick bio je izuzetno sposoban čovjek, izražene socijalne inteligencije – znao je uspostaviti značajne kontakte i promicati konkretnе projekte, nalaziti izvore financiranje za izgradnju škola, bolnica... Ipak, svim nje-

govim nadređenima sustavno je promicalo da tu veliku agilnost i sposobnost prati i ona druga strana – koja se ispoljila u neprimjerenu ponašanju, zloupotrebi položaja i moći itd...

Pri objavi dokumenta državni tajnik Svetе Stolice, kardinal Pietro Parolin, rekao je da je Papa zatražio objavu cijele studije slučaja McCarrick „za dobrobit Crkve“. Doista, ako se dokument pažljivo pročita, postat će jasniji mehanizmi napredovanja i zasluga, koje se na žalost u crkvenoj hijerarhiji mogu potkrasti ljudi kojima evanđelje nije prioritet. Jer ako evanđelje nije prioritet, imamo problem: možda malen ili velik, ovisi o konkretnoj čovjekovoj slabosti.

Ičinilo se da je objavom ovog dokumenta Papa odgovorio na Viganòov zahtjev. No nakon toga mons. Viganò krenuo je s drugim valom napada na Papu, pozivajući ga po drugim pitanjima, u vrijeme pandemije i za promicanje cijepljenja, potom za prihvatanje imigranata. Vrhunac Viganòova napadaja na Papu postalo je negiranje Drugog vatikanskog sabora i liturgijske reforme... Uz stalna obraćanja javnosti, u kojima izražava bojazan za svoj život, Viganò je naišao na podršku krajnje desnih političkih krugova u SAD-u, čak je i Donald Trump „preporučio“ njegove tekstove. Viganò je zadobio i velike simpatije ljudi koji se bave teorijama zavjere te je sa svojom idejom o „deep Church“ (to bi bila neka mreža urotnika unutar Crkve) postao referenca svakome tko traži izliku da iz nekog razloga napadne – papu Franju. Ni hrvatski vjernici nisu bili iznimka.

Viganò je bio pozvan odgovarati pred Dikasterijem za nauk vjere, koji ga po kanunu 1364 proziva za herezu, apostaziju i shizmu. Je li Viganò doista tako opasan da bi mogao za sobom povesti velik broj katolika, kao neki drugi „shismatici“ u povijesti? Sjetimo se Luthera, ili nekih drugih raskola... počeli su bezazleno, a na kraju – završili istinskim razdorom.

SVE ŠTO NIJE EVANĐELJE – UNOSI RAZDOR

Za razliku od nekadašnjih teologa, ili politički definiranih raskola – Viganò ne nudi neki značajan materijal za novu „sljedbu“. Naprotiv, osamdesetrogodišnji monsignor Viganò, koji i dalje ne odustaje od svojih video obraćanja, ponavlja uviјek iste teze, a pritom je evidentno da ih čita, ponekad s teškoćom. Teško je oteti se dojmu da netko njime manipulira. Sam je na društvenim mrežama objavio poziv na sud Dikasterija za nauk vjere. No iako bi tamo imao prigodu iznijeti svoju obranu i argumente, poručio je da se neće pojaviti pred sudom, a svoju obranu poistovjetio je sa stavovima Michela Lefebvre, velikog kritičara Drugog vatikanskog sabora. Na njegovu žalost, i lefevbreovci su ga se ubrzo javno odrekli.

Prije nekoliko dana stigla je i vijest od Dikasterija za nauk vjere da je dovršen postupak u tom slučaju te je proglašena unaprijed izrečena ekskomunikacija, po kanonu 1364. U priopćenju za medije izdvajaju da su poznate njegove javne izjave – po kojima ne priznaje autoritet Svetog Oca, zajedništvo s članovima Crkve, i valjanost i autoritet Drugog vatikanskog sabora. Ovom ekskomunikacijom pridružio se tek nekolicini biskupa ekskomuniciranih posljednjih desetljeća. To su Marcel Lefebvre za vrijeme pape Pavla VI. i monsignor Milingo u doba svetog Ivana Pavla II.

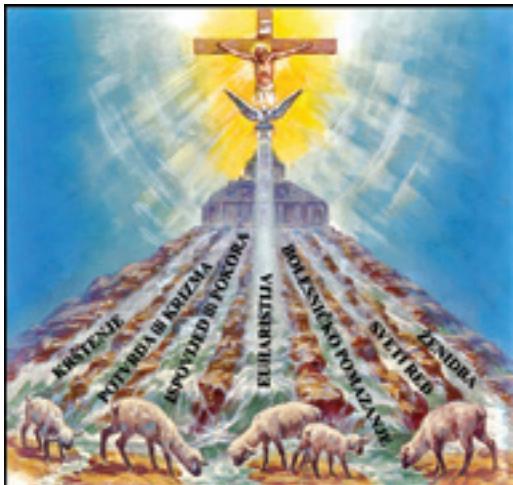
I čemu nas uči mons. Viganò? Prije svega uči nas - oprezu. Ponekad kritički glasovi mogu donijeti neki dobar i jasan uvid u stvarnost te pomoći izgradnji i pročišćenju Crkve. No postoje i kritički glasovi koji donose razdor – kad umjesto argumenata počinju i završavaju osobnim napadima na ljudе. Kako ih razlučivati? Pavao apostol piše: „sve provjeravajte, dobro zadržite“ (1 Sol 5,21).

Javni istupi kakve je imao Viganò mogu nanijeti veliku štetu Crkvi – jer osoba koja govori koristi svoju poziciju autoriteta unutar Crkve za promicanje nečega što nije evanđelje.

Sve što nije evanđelje – unosi razdor. A razdori i raskoli nisu dobri. I svi smo pozvani preispitivati se oko toga što svojim riječima i djelima promičemo.

„Sakramenti su znakovi koji daju milost. Sakramenti su kao sedam rijeka milosti koje teku od Spasitelja na križu kroz Katoličku Crkvu. Isus je naš Dobri Pastir, a mi smo njegove ovce.“

On nam daje Božji život i pomoć kroz milost koju primamo.“
(popratni tekst uz grafiku o sakramentima iz Baltimorskog katekizma)

CRKVA – ČUVARICA SAKRAMENATA

Prije Isusova Uzašašća na nebesa Isus daje tzv. veliko poslanje svojim učenicima: „Podite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!“ „I evo, ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta.“ (Matej 28,19-20). Ovi bremeniti redci pokazuju narav Crkve – s jedne strane ona je trajna čuvarica božanskog pologa, s druge strane ona je trajno misijski usmjerena na spasenje ljudi. To poslanje uključuje i zadatok da uz naviještanje Radosne vijesti – evanđelja, postoji zadaća posvećivanja i naučavanja te je iz toga vidljivo da je Krist Gospodin Crkvi dao pravo i odgovornost da posvećuje i odgaja ljudski rod, ali i obećanje da će biti s njom do svršetka svijeta.

CRKVA – MILOSNA MAJKA HRANITELJICA

Sv. Ivan XXIII. tu nam dimenziju Crkve opisuje na početku svoje enciklike *Mater et Magistra*: „Majka i Učiteljica naroda, Katolička Crkva, ustanovljena je od Krista Isusa zato da svi koji, u tijeku vjekova, dođu u njezino krilo i zagrljaj, nadu spas i puninu izvrsnijega života. Toj je Crkvi, ‘stupu i podlozi istine’ (1 Tim 3, 15), njezin presveti Osnivač povjerio dvostruku zadaću: da mu rađa djecu i da rođene uči i vodi majčinskom se providnošću brinući za život pojedinaca i naroda, život čije je uzvišeno dostojanstvo imala uvijek u najvišoj cijeni i budno ga čuvala.“ Stoga Zakonik kanonskoga prava, koji uređuje život u samoj Crkvi, kaže da su: „Sakramenti Novoga zavjeta, ustanovljeni od Krista Gospodina i povjereni Crkvi, kao čini Krista i Crkve“ te da se njima „iskazuje štovanje Bogu i ostvaruje posvećenje ljudi“. Zato ih „i posvećeni

Sakramenti - Isusov dar za posvećenje ljudskog roda

službenici i ostali vjernici moraju slaviti s najvećim poštovanjem i s dužnom pažljivošću“ (usp. kan. 840). Isto tako Zakonik navodi „da su sakramenti isti za svu Crkvu i da pripadaju božanskom pokladu“ te da „samo vrhovna crkvena vlast odobrava ili određuje što se zahtijeva za njihovu valjanost“ te da oni koji imaju vlast „određuju što se odnosi na njihovo dopušteno slavljenje, podjeljivanje i primanje kao i na red koji treba da se obdržava u njihovu slavljenju“ (usp. kan 841).

KRŠTENJE – TEMELJNI SAKRAMENT KOJI NAS ČINI ČLANOVIMA CRKVE

Krštenje, vrata života i kraljevstva, temeljni je sakrament vjere po kojem se ljudi pritjelovljuju u jednu Kristovu Crkvu, koja postoji u Katoličkoj Crkvi kojom upravlja Petrov nasljednik i biskupi u zajedništvu s njime. Samim time ispunjava se Gospodnja zapovijed da se svi ljudi krste, tj. da pristupe kupelji preporođenja te da budu poučeni u svemu što je potrebno za život vječni, ali i ostvare svetost koja se sastoji u rastu u našoj sličnosti sa Sinom, kako navodi Sveti pismo: „Dok svi ne dospijemo do jedinstva vjere i spoznaje Sina Božjega, do čovjeka savršena, do mjere uzrasta punine Kristove.“ (Efežanima 4,13). Također putem sakramenata svaki čovjek rastom u zrelosti i čovještvu ostvaruje konačnu svrhu svoje vjere, a to je spasenje duše (usp. 1. Petrova 1,9).

SAKRAMENTI – DUHOVNA DOBRA CRKVE I SREDSTVO POSVEĆENJA LJUDI

Zbog svega navedenoga Zakonik jasno kaže: „Vjernici imaju pravo primati od posvećenih pastira pomoć iz duhovnih dobara Crkve, osobito iz Božje riječi i sakramenata.“ (kan. 213). Nadalje Za-

konik nastavlja: „Vjernici, budući da su po krštenju pozvani da žive u skladu s evanđeoskim naukom, imaju pravo na kršćanski odgoj kojim neka se valjano poučavaju da postignu zrelost ljudske osobe te istodobno da spoznaju otajstva spasenja i da žive po njima.“ (kan. 217). Vidimo da se Zakonik u ovim obvezama oslanja na Gospodnju zapovijed da sve ljudi uči čuvati sve što je božanski Utjemljitelj zapovjedio. Posebno je zanimljivo da Zakonik spominje kako sakramentalni život čini i bračni život, a da se sakramentalno posvećenje događa i u kršćanskom odgoju djece: „U posvetiteljskoj službi imaju svoj vlastiti dio i ostali vjernici sudjelujući na svoj način djelatno u bogoslužnim slavlјima, osobito u euharistijskom slavlju; u istoj službi na poseban način sudjeluju roditelji koji provode bračni život u kršćanskom duhu i vode brigu o kršćanskom odgoju djece.“ (kan. 835).

ISUSOVA ZAPOVIJED – ODGOJ ZA ŽIVLJENJE SAKRAMENATA

Uvezši u obzir da Crkvu čine i vjernici i posvećeni službenici, navedene se obveze, prema Gospodnjoj zapovijedi, odnose na sve. Crkva stoga u Zakoniku navodi: „Dužnost i pravo odgoja zbog posebnog razloga pripada Crkvi, kojoj je Bog povjerio poslanje pomagati ljudima, da bi mogli doći do punine kršćanskog života. Dužnost je pastira duša sve poduzeti da bi svi vjernici imali katolički odgoj.“ (kan. 794). Smisao odgoja i sakramentalnog života kao sredstava posvećenja čovjeka ostvaruje se u tome „da pravi odgoj mora ići za cijelovitim oblikovanjem ljudske osobe usmjerenim prema njezinoj konačnoj svrsi i istodobno prema zajedničkom dobru društava“ (kan. 795), kako smo već vidjeli u Poslanci Efežanima 4,13.

Brojne poveznice sportskog i kršćanskog duha

Župnik Kostrene Ivan Stošić pročitao je poruku riječkog nadbiskupa Mate Uzinića. U njoj je nadbiskup poručio da se za sport, osobito nogomet, kaže da je 'najvažnija sporedna stvar na svijetu'.

Za nas kršćanske vjernike najvažnija je ipak naša vjera u Isusa Krista koji od nas traži da ga ljubimo najviše, kako bismo sve druge i drugo mogli ljubiti na pravi način (usp. Mt 10, 37; Lk, 14, 26). I to nije sve što povezuje sport i vjeru. Iako im je konačan cilj različit, jer kako kaže sv. Pavao u Prvoj poslanici Korinćanima (9, 25), sportaši trče „da dobiju raspadjiv vjenac“, a kršćanski vjernici „neraspadjiv“, put prema cilju koji imaju sport i kršćanska vjera vrlo je sličan. I sport i kršćanska vjera u nama žele razviti darove koje smo primili kako bismo ih usavršili uz trud i osobno zalaganje, ali i potporu i pomoć drugih, poručio je u poruci nadbiskup.

„Oboje nas povezuje s drugima koji nam nisu neprijatelji – tad bi sport prestao biti sport, a kršćanska vjera kršćanska vjera – nego braća i sestre, čak i onda kad su u suprotnoj ekipi, odnosno kad vjeruju drugačije. Tad su nam samo izazov da mi budemo bolji, da od sebe damo više, ali i prilika da od drugih učimo i da učimo druge. I sport i kršćanska vjera učvršćuju nadu, izgrađuju bratstvo, pokazuju važnost odričanja, vrijednost suradnje i zajedništva s drugima, snagu ljubavi...“ Zaključujući istaknuo je važnost ovakvih sportskih susreta mlađih kršćanskih vjernika jer ‘oni nas ne uče samo sportu nego nas sportom uče i vjeri. I obrnuto.’ „Neka ove Prve sportske igre mlađih sv. Vid u svim sudionicima potaknu sportski i kršćanski duh kako biste suradjujući jedni s drugima svi dali ono najbolje od sebe u osvajanju „raspadljivog vjenaca“, ali i bili potaknuti na bolju međusobnu suradnju, pomoći i potporu u postizanju onog „neraspadjivog vjenca“ koji nam je Bog u Isusu Kristu pripravio za svu vječnost. Želeći da vas i u jednom i u drugom potiče primjer vašeg svetog vršnjaka, sv. Vida, na Prve sportske igre mlađih sv. Vid i sve vas koji sudjelujete u ovom projektu zazivam njegov zagovor i Božji blagoslov“, poručio je nadbiskup mlađim sportašima.

Prve „Sportske igre mlađih sv. Vida 2024.“

Broj od 220 sudionika svjedoči da je ovakav spoj sporta i duhovnosti mlađima bio potreban. Uz sport mlađima su ponuđeni i duhovni sadržaji, isповijed, misa i svjedočanstvo obraćenja bivšeg boksača Marina Slavića.

Usportskoj dvorani Kostrena i na vanjskim terenima u subotu 8. lipnja održane su prve „Sportske igre mlađih Sv. Vida“, koje je tjedan dana prije središnje proslave blagdana sv. Vida, zaštitnika Riječke nadbiskupije i grada Rijeke, organizirao Odsjek za sport Riječke nadbiskupije. O tome da je ovakav događaj mlađima bio potreban, svjedoči broj od 220 prijavljenih koji su se natjecali u: malom nogometu, košarci, odbojci i stolnom tenisu. U organizaciju prvih Sportskih igara mlađih sv. Vida 2024. uključili su se i profesionalni sportaši, bilo kao sudci ili podrška. Svoje vrijeme stavili su na raspolaganje mlađima kako bi im igre protekle u sportskom duhu, ali i kako bi s njih ponijeli lijepa sjećanja.

Događaj je započeo molitvom nakon koje su pozdravne riječi uputili povjerenik Odsjeka za sport Riječke nadbiskupije Kristijan Perković, načelnik Općine Kostrena Dražen Vranić i župnik Kostrene Ivan Stošić, koji je pročitao poruku riječkog nadbiskupa Mate Uzinića.

Mlađima su se tijekom dana na raspolaganje za isповijed stavili svećenici Danijel Dragičević, Petar Filipović i Josip Tafra, dok je misu predvodio Josip Pende. Prije mise mlađima je o Božjoj intervenciji u svome životu i obraćenju posvjediočio bivši boksač Marin Slavić.

Propovijed nadahnuta pročitanim evanđeoskim ulomkom (Lk 2, 41-51) Pende je aktualizirao Sportskim igrama mlađih te izdvojio tri poruke. Kao prvu naveo je da su Isusovi roditelji ‘redovito’ odlazili u Jeruzalem o blagdanu Pashe, što je donosilo ploda. Redovitost donosi rezultate i u sportu i duhovnom životu, poručio je propovjednik. Kao drugu, podsjetio je da su Isusa ‘zajedno’ tražili Marija i Josip, ne prebacujući krivnju na drugoga. Bili su ‘tim’, rekao je Pende, poručujući mlađima da ukoliko u životu žele plodove na duhovnom i sportskom polju, trebaju biti ‘timski igrači’ i ne smiju biti ‘kampanjci’.

Na kraju, kao treću poruku istaknuo je da je Marija ‘razmišljala’ o Isusovim riječima koje im je rekao kada su ga pronašli u hramu i kasnije u njima pronašla dublji smisao. U sportu se događaju padovi. Stanite, dopustite da Bog prodre u vašu nutrinu. To nas dovodi do dubljeg iskustva vjere, rekao je Pende.

Na kraju dana najuspješnijima su dodijeljena priznanja. Stolni tenis: 1. Mateo Košta, 2. Luka Ribčić, 3. Marijan Naglić; Odbojka: 1. Miks, 2. Sprint, 3. Albatros; Košarka 3x3: 1. Cugendis, 2. Salezijanci 1, 3. Kraljevica; Mali nogomet: 1. Samuraji, 2. Kraljevica, 3. HIT centar.

1. mjesto košarka (Cugendis)

1. mjesto odbojka (Miks)

1. mjesto mali nogomet (Samuraji)

1. mjesto stolni tenis (Mateo Košta)

Odsjek za sport – duhovna podrška sportašima

Josip Pende, Kristian Perković i Ivan Močinić

Organizator sportskog susreta mladih sv. Vida bio je novoosnovani Odsjek za sport Riječke nadbiskupije. Ovo je njihov prvi, ali ne i jednini program koji će ponuditi mladim sportašima. Povjerenik Odsjeka, vjeroučitelj Kristian Perković i članovi Odsjeka, svećenik Josip Pende i nekadašnji igrač Hrvatske nogometne reprezentacije i HNK Rijeke, sada trener u Školi nogometa riječkog prvogaša Ivan Močinić, u svibnju su predstavili program djelovanja. Odsjek za sport osnovan je na inicijativu riječkog nadbiskupa Mate Uzinića s ciljem pomaganja mladima i organizacije mladih u sportu, odnosno evangelizacije sportaša, a ujedno će biti na pomoći mladim župljanima i vjernicima u približavanju sportu i vjeri.

VODITELJ KRISTIAN PERKOVIĆ objasnio je kako su Sportske igre mladih tek prva od niza inicijativa Odsjeka za sport. „Želimo mladim sportašima i trenerima ponuditi duhovnu podršku. Poslat ćemo takve dopise svim klubovima i ponuditi suradnju. Želja za takvom podrškom došla je zapravo od samih sportaša. Nama se uvijek mogu obratiti, imat će i svećenika na raspolaganju, za duhovni razgovor ili ispovijed.“

Projekt je skroz nov, nigdje još nisam video nešto slično. Time naš nadbiskup pokazuje da nam je vrlo stalo do sportaša i da ima sluha za djecu i potrebe mladih. Bitan nam je rad s mladim trenerima, znam iz vlastitog iskustva da je mladoj osobi koja nešto trenira trener jako bitan. Ako trener nešto kaže, onda mora biti tako. Želja nam je evangelizacijom biti podrška trenerima u psihološkom i duhovnom aspektu, a tako ćemo onda doprijeti i do mladih osoba. Bitno nam je da u ovom Odsjeku budu ljudi koji su iz tog svijeta sporta jer oni nabolje znaju što je njima trebalo dok su bili sportaši, koliko im je vjera bitna, koliko im je trebala duhovna potpora ili nekakav vid evangelizacije koji nisu imali do sada. To im želimo ponuditi, a najbolje će to učiniti sami sportaši jer najbolje znaju s kakvim se iskušnjima jedan sportaš susreće.“

IVAN MOČINIĆ, nekada igrač, danas mladi trener, izrazio je zadovoljstvo što je dio ovog projekta. „Danas je izuzetno teško bit sportaš, sastrane dolazi jako puno stvari koje mogu ometati sportski način života. Osim toga i očekivanja mogu biti prevelika, javnost, čak i obitelj, stvaraju pritisak. Normalno da sportaši moraju negdje potražiti zaštitu. Meni je u svemu tome vjera puno pomogla. Sportaš mora ostati ponizan, skroman, mora ostati stabilan, zato je jako bitno da pronađe duhovnu podršku, a to je ono što mi možemo ponuditi. Sportaši bi trebali biti uzori i oni to i jesu, pogotovo djeci. Tako sportaši mogu potaknuti na humane stvari, uputiti na zdrav i pozitivan način života. Želimo tako pomoći djeci i mladim sportašima.“

Ljeto, sunce, more

Pokazalo se da boja, kretanje i veličina mora djeluju umirujuće na mozak i cijeli živčani sustav. Plavetnilo mora izaziva osjećaj smirenosti i relaksacije. Gledanje morskog gibanja na neki način mijenja frekvenciju moždanih valova i smiruje nas.

Priredio: Ivan Host

Kada se spomene ljeto, manje-više svi pomislimo na sunce i na more. I dok jedni pričaju o vitaminu D koji nam daje sunce i time hrani naše tijelo, drugi će naglasak staviti na tzv. „vitamin sunce i more“ koji hrani našu psihu. Pokazalo se da je boravak na moru ljekovit i dobar za zdravlje. To je već znao i antički filozof Platon koji je rekao da „more ispire sve tegobe“. A ovo potvrđuje i činjenica da većina svoj godišnji odmor čuva upravo za to doba godine i za boravak na moru.

Radni stres i odmor

Najnovija znanstvena istraživanja pokušavaju spoznati na koji način ljeto, sunce i more doprinose kvaliteti života. Znamo da se stres povezan s poslom javlja kod manje-više svih, neovisno o tome čime se bavite. Čak i kada radite posao koji volite, s vremenom će se pojavit određene situacije u kojima ćete doći do granica svojih mogućnosti. U svakom slučaju odmor je potreban, posebno onda kada vam tijelo signalizira da je preopterećeno i da je vrijeme za predah.

Preporučuju se opuštajuće aktivnosti kao što su šetnja, vježbanje, čitanje, druženje s obitelji i prijateljima i opuštanje. Vrlo je važno znati kako se potpuno opustiti. Ako nismo opušteni, a „odmaramo se“, npr. sjedimo pred televizorom, u kafiću ili idemo spavati dok smo iznutra još napeti – nećemo se uspijeti odmoriti i revitalizirati. Ako pak sve to činimo potpuno opušteni iznutra, napunit ćemo se energijom i biti boljeg raspoloženja.

Utjecaj mora na čovjeka

Za bolji i kvalitetniji odmor stručnjaci savjetuju odmak od tehnologije. Umjesto na ometajuće zvukove i vijesti s društvenih mreža, bolje se usredotočite na pozitivno djelovanje sunčevih zraka i mora. Pokazalo se da boja, kretanje i veličina mora djeluju umirujuće na mozak i cijeli živčani sustav. Plavetnilo mora izaziva osjećaj smirenosti i relaksacije. Gledanje morskog gibanja na neki način mijenja frekvenciju moždanih valova i smiruje nas. Također nas promatranje takve ogromne površine plavetnila potiče na razmišljanje o svrhovitoći i smislu u odnosu na svijet koji nas okružuje.

Plava boja povezana je i s poticanjem kreativnosti. Zvuk mora, zajedno s njegovim izgledom, aktivira mehanizme u organizmu koji nas usporavaju i opuštaju te daju osjećaj veće povezanosti s okolinom. Postoji naziv za tajanstvenu vezu između ljudi i mora: „plavi um“. Izraz opisuje dobro raspoloženje koje karakteriziraju smirenost, jedinstvo i osjećaj zadovoljstva životom u trenutcima boravka uz more. Voda u neku ruku predstavlja nastanak života i zbog toga je poveznica između smirenosti i boravka uz vodu vrlo jasna i logična.

„Tankajte“ ljetnu vedrinu

- Miris mora također pridonosi smirenosti ljudskog organizma, a znanstvenici objašnjavaju da je u pitanju dodatni elektron među atomima kisika koji se javlja uz mesta velikih vodenih površina (mora, oceana). I zato je već antički liječnik Galen preporučivao: „Udišite zrak na stijenama o koje se razbijaju morski valovi.“
- Plivanje u moru dobar je način da tijelo dobije „slanu“ detoksikacijsku hidroterapiju. Morska voda sadrži sve ljekovite mineralne tvari potrebne organizmu. Tako boravkom na moru tijelo dobiva mineralne tvari koje često nedostaju u svakodnevnoj suvremenoj prehrani. Uz to valovi i gibanje mora pažljivo masiraju cijelo tijelo. Sve to jača imunitet i otpornost organizma.
- Ljetni dani uz more – mediteranska klima, vjetar, sunce, aromatično bilje, prisutnost eteričnih ulja i soli u zraku – pune čovjekove „baterije“ i oslobođaju ga od svakodnevna stresa. Možemo reći da je ljeto idealno godišnje doba za spajanje ugodnog s korisnim. Stoga otidite na more, na hrvatsku prelijepu obalu i otoke. Opustite se i, koliko je to god moguće, držite um podalje od svakodnevnih problema. „Tankajte“ ljetnu vedrinu i „vitamin sunce i more“. I tako se odmoreni i osnaženi vratite u svakodnevnicu puni pozitivne energije s osmijehom na licu.

KUHARICE, MANJE ZBORI...

Sjećate li se zidnih krpa „kuharica“ bez kojih se nekada nije moglo?

Piše: Karmen Delač-Petković

Sredinom 20. st. u goranske su kuhi-
ne stigle keramičke pločice, kojima
su se oblagali zidovi na mjestima
jače izloženim prljaju – nad štednj-
kom, stolom, umivaonikom... Dotad su
takva mjesta goranske, a i druge hrvat-
ske domaćice, pokrivale posebno izra-
đenim zidnim krpama, tzv. *zidnjacima* ili
kuharicama, koje su između dva svjetska
rata bile zadnji „krik mode“.

Što je dakle *kuharica*? To je četvrtast
komad čvršćeg bijelog ili žućkastog plat-
na, lijepo porubljen, s končanim 'zakač-
kama' na uglovima, čavlići-
ma učvršćen na zid. Njezina
je osnovna namjena bila ču-
vanje zidova od prskanja vo-
dom ili mašću. Međutim, *ku-
harice* su brzo dobine i drugu,
možda još važniju, namjenu.
One su bile dobrodošlo mje-
sto kojim je domaćica poka-
zala svoje kvalitete. Jer bilo
je važno vidjeti lijepo izve-
zenu, uvijek čistu i uštirkanu
kuharicu na zidu kuhinje, u
kojoj se mnogo boravilo jer
je nekoć obnašala i funkciju
blagovaonice odnosno dnev-
nog boravka.

Zidnjaci su k nama u Hr-
vatsku stigli u 19. st. iz zapad-
ne Europe pa su i njihove
pisane poruke bile općenite.
Međutim, i kao takve bile su
zanimljive, nekoć mještani-
ma, danas etnolozima koji
ih čuvaju kao dio muzejskog
postava i baštine određenog
kraja. U Gorskem kotaru nije
bilo seoske ni gradske kuće
bez *kuharice* pa ih se ponešto
još sačuvalo u ladicama i etno udruga-
ma. U Lokvama su se čak donedavno
održavale radionice izrade *kuharica* na
kojima su starije žene učile mlađe, pa i
djecu, kako se motivi prenose na platno i
kako se veze. Tko bi rekao da će se žene
u naše vrijeme opet zabavljati *kuharica-
ma* kao nekoć, kad su djevojke i žene če-
sto kratile slobodno vrijeme vezom pa su
se već u doti, odnosno mirazu udavače
mogle naći *kuharice*, koje su jasno poka-
zivale je li nevjesta vješta vezilja ili joj igla
baš i ne leži u ruci.

Većina se *kuharica* sastojala od dva
dijela – vezene slike i teksta. Slika je za-
uzimala veći dio *kuharice*, a bila je vrlo
jednostavna, stilizirana, pa se vezlo bo-
dom „za iglom“ te bodom lančića ili
križića po crti nacrtanoj olovkom ili otis-
nutoj pomoću indigo-papira na tkanini.
Vezlo se plavim, crnim, crvenim ili zelenim
koncem (jer drugih boja nije bilo), a tek kasnije koncem u boji, kako već
koja slika traži. Natpsi su ispisivani „pu-
njenim“ vezom. Predlošci ili već iscrtane
tkanine mogli su se kupiti na sajmovima

su se i lakše pamtili. Ti su brojni tekstovi
zapravo način onodobne komunikacije,
poput današnjih plakata, i iznimno su za-
nimljivi za rekonstruiranje nekadašnjih
društvenih odnosa, čak i političkih prili-
ka. Zato ćemo se ovdje prisjetiti nekih od
njih i pokušati ih grupirati u cjeline.

Najviše se tekstova odnosi na same
kućanice koje se savjetuje kako
se trebaju ponašati i na što paziti
u kuhinji: *Domaćica blago je u kući. / Milina je kod nje u kuhinju uči. Ili Kuharice, milo moje, / Tebe hvali jelo twoje.* Slika pri-
kazuje mladu, veselu ženu kako posluje
u kuhinji ili radosno mužu poslužuje ru-
čak. Osim što se vidi domaćica odjevana
po modi – pred muža se izlazi samo u
najboljem izdanju – zanimljivo je vidjeti
kako su nekoć izgledale kuhinje.

Ima i tekstova namijenjene
djevojčicama i djevojkama,
budućim *kuharicama*, a
vidljiv je i položaj supruge,
odnosno ekonomska ovi-
snost žene o muškarцу u pa-
trijarhalnom društvu. Iz te je
kategorije i vjerojatno najpo-
znatiji tekst, čest i u Gorskem
kotaru: *Kuharice, manje zbori / Da ti ručak ne izgori.* No bilo
je i ženskih prigovora muš-
karcima: *Zašto gledaš sad u lonac / Kad mi nisi dao novac?*

Veoma su česte bile i lju-
bavne poruke: *Ja Te ljubim,*
ja Te volim, / Budi moja, ja Te
molim. Tu su čak i one s ironičnim
odmakom: *Od ljubavi
nismo siti. / Treba dobro jesti
i pit!*

Bilo je aforističnih, mora-
lizatorskih pa i vjerskih nat-
pisa i slika, gdje su najčešći
motivi bili Djevica Marija,
andeli čuvari, Sveta obitelj,
posljednja večera. A bilo je i
čisto hedonističkih rečenica
uz koje su se vezle i slike pri-
godnih, vinskih motiva.

Kuharice nad umivaonicima imale su, uz prigodne slike lavora, bokala,
ogledala, zasebne tekstove, primjerice: *Bistra voda, čisti dom / Najdraži su srcu mom.* Takva se *kuharica* stavljala na zid
iznad mjesa gdje su se ukućani prali.

Vezene *kuharice*, ručnici i zidne tor-
bice za češljeve, četke ili šibice zauvijek
su otišli u povijest, ali nismo ih zaboravili.
Kuharice su ostale zanimljiv dio naše
baštine pa se danas o njima pišu knjige i
znanstveni radovi.

**Svako toliko netko se sjeti *kuharica* pa
o njima priredi izložbu ili ih iskoristi za
neki svoj projekt - čak i takav kojim se
zalaže za ukidanje obiteljskog nasilja. I
to je dobro, jer na *kuharice* iz djetinjstva
svi smo „slabi“ pa ćemo i novu poruku,
oblikovanu na poznat način, lakše primiti.**

ili izvaditi iz „žurnala“. Stoga se i motivi
često ponavljaju.

Pred sam kraj „epohe *kuharica*“ odu-
stalo se od natpisa pa su *kuharice*
sadržavale samo prikaze kuhinje,
cvijeća ili manjih domaćih životinja. U to
su se vrijeme mogle kupiti i *fordrukane*,
odnosno već otisnute gotove *kuharice*
šarenih boja kakve u Gorskem kotaru
nisu zaživjele.

Oko slike bio je izvezen tekst opona-
šajući krasopis. Radilo o jednoj duhovitoj
rečenici čiji su se dijelovi rimovali i zato

Budi kao stablo „zasađeno pokraj voda tekućica“

Piše:
Bruna Velčić

Knjiga Psalama započinje psalmom „o dva puta“: o putu grešničkom i o putu pravednih. Proglašava blaženim onoga koji „ne slijedi“ savjete opakih, „ne staje“ na putu grešničkom i „ne sjeda“ u zbor podrugljivaca, već „uživa“ u zakonu Gospodnjem, o zakonu njegovu „misli“ dan i noć. Čovjek koji tako živi blažen je, odnosno istinski sretan! Izraz „blago“ podsjeća na blaženstva koja Isus izgovara u Govoru na gori (Mt 5). Nije tu riječ o želji ili obećanju koji se odnose na budućnost, već o tvrdnji, o konstataciji sadašnjeg stanja: „blažen je taj čovjek!“ Osoba koja tako živi, sretna je već ovdje i sada.

Takva osoba „ne slijedi“ savjete opakih. Jer važno je u životu čije riječi slušamo, čije savjete slijedimo. Prema Mudr 2 bebožnici savjetuju da život posvetimo uživanju, ne mareći za moralna načela ni za druge ljude. Psalmist nas upozorava da ih ne slušamo jer tko slijedi savjete opakih, „staje na putu grešničkom“, odnosno kroči na pogrešan put. Taj korak, iako samo jedan, označava promjenu smjera – odjednom čovjek više nije na putu koji vodi u život već na putu koji vodi u smrt. Još ima nade da se vrati natrag, no ona se smanjuje ako osoba „sjedne“ u zbor podrugljivaca. Ovim činom postaje dio skupine, uklapa se među bezbožnike i u njihovu „trač-partiju“ kojom se izruguju drugima, onima koji su na pravom putu (Mudr 2,19). Glagol „sjesti“ označava da se osoba odlučila nastaniti u društvu bezbožnih, postati dio njihove zajednice. Iako i za nju još ima nade da se vrati na put pravednih, to je sada teže postići. Govor o „slijedeњu“, „stajanju“ i „sjedenju“ gradaciju je koja pokazuje kako svakim činom osoba sve više pada u društvo onih koji je udaljuju od Boga. U konačnici stagnira i

umjesto da njezin život ide naprijed, zaustavlja se. Ići pogrešnim putem zapravo znači prestati se kretati, rasti i razvijati se.

Ovoj osobi psalmist suprotstavlja osobu koja „uživa“ u zakonu Gospodnjem i o zakonu njegovu „misli“ dan i noć. Njoj je Božji zakon „užitak“, odnosno radost. Ona ne uživa u trač-partijama, ne sluša savjete grešnika, već sluša Božju riječ i o Božjoj riječi danonoćno, bez prestanka,

To čvrsto, postojano stablo, takav je čovjek koji je pustio korijenje pokraj vode života.

promišlja. Ne čini to na način da tu riječ osjeća kao teret, kao nešto nametnuto, već u svom srcu prepoznae dobrotu i ljepotu Božje riječi pa je slušanje, meditiranje i izvršavanje te riječi nešto što je čini radosnom i sretnom. K tome – jer joj je zakon Božji u srcu – njezini se koraci ne kolebaju (Ps 37,31). Ona čvrsto kroči pravim putem.

Takva je osoba „kao stablo zasađeno pokraj voda tekućica, što u svoje vrijeme plod donosi; lišće joj nikad ne vene, sve što radi dobrim urodi.“ Zamislimo ovo stablo: zasadeno pokraj vode koja neprestano dotječe, lišće mu je uvijek zeleno, ne vene i ne otpada, u za to određeno vrijeme donosi dobre plodove. To čvrsto, postojano stablo – takav je čovjek koji je pustio korijenje pokraj vode života. Voda koja ga napaja riječi su Božjega zakona, jer Zakon je „mudrosti pun kao vode Fišona i kao Tigris u dane proljetne“ (Sir 24,25). Riječi Zakona omogućuju stablu da raste i donosi obilan urod, da mu lišće ne vene ni onda kada dođu jesen i zima, kada su vanjske okolnosti nepovoljne – i u najtežim životnim uvjetima osoba koja se na-

Blago čovjeku koji ne slijedi savjete opakih,

ne staje na putu grešničkom

i ne sjeda u zbor podrugljivaca,

već uživa u zakonu Gospodnjem,

o zakonu njegovu misli dan i noć.

On je k'o stablo zasađeno pokraj vódâ tekućica

što u svoje vrijeme plod donosi;

lišće mu nikad ne vene,

sve što radi, dobrim urodi.

Nisu takvi opaki, ne, nisu takvi!

Oni su k'o pljeva što je vjetar raznosi.

Stoga se opaki neće održati na sudu,

ni grešnici u zajednici pravednih.

Jer Gospodin zna put pravednih,

a propast će put opakih.

Psalam 1

paja na izvoru Božje riječi i dalje čvrsto stoji, svemu odolijeva i ne da se išcupati i iskorijeniti. To stanje blaženstva i sreće rezultat je kreposna načina života usklađenog sa Zakonom: osoba koja živi u skladu s Božjom riječi napreduje, raste, razvija se te u svemu uspijeva, makar njezin rast i uspjeh nisu uvijek vidljivi ljudskom oku i ne odgovaraju ovozemaljskim standardima.

S druge strane opaki su „kao pljeva što je vjetar raznosi“. Nema kod njih postojanosti ni opstanka, nema života, plodnosti ni dobrih plodova. Zbog svoje nestalnosti nestaju, gube se i propadaju. Ne mogu opstatiti na sudu, ni u zajednici pravednih i njihov će put propasti, dok Gospodin „zna put pravednih“. Bog dakle vidi, prati put pravednika. Nije tu riječ o nadzoru, kao da neprestano bđe hoće li pokleknuti ili skrenuti s puta, već je riječ o blizini i o brizi. Bog je tu da vodi, da pruži ruku, da podigne, potakne i ohrabri.

Psalam 1 stavlja pred čitatelja izbor: Hoće li ići putem pravednika ili bezbožnika, hoće li biti kao stablo ili kao pljeva. I poziva: izaberi put pravednika! Budi kao stablo zasađeno pokraj voda tekućica! Za kršćane to znači izabrati Krista koji je „put, istina i život“ (Iv 14,6) i napajati se vodom koju Krist daje. Jer tko piće te vode, „neće ožednjeti nikada“ i ona će u njemu postati „izvorom vode koja struji u život vječni“ (Iv 4,14). Za Isusove sljedbenike „voda“ Mojsijeva zakona prelijeva se u nauk Isusa Krista, koji je došao ispuniti Zakon i Proroke (Mt 5,17). A taj nauk traži i to da ne zaboravimo one koji stoje na putevima propasti – da potražimo izgubljene, dovedemo natrag zalutale, povijemo ranjene i okrijepimo nemoćne, nudeći im Riječ koja vodi u život.

Piše: Andrejka Srdoč Geraci

ULAZNA PJESMA I KRITERIJI IZBORA PJESAMA

**Nije loše ponoviti
važno načelo:
liturgija i pjevanje
povezane su
stvarnosti do te
mjere da je svrha
pjevanja svrha
same liturgije kako
bi dosegla onaj
određeni oblik,
onaj sadržaj i
onu svrhu za koju
je namijenjena
u samom
liturgijskom činu.**

Prije nego što se
upustimo u analizu
teksta i glazbe
nekih ulaznih pjesama za
liturgijska slavlja, želimo
se ukratko podsjetiti što
Načela i norme Rimskog
misala (OURM) i Uvodne
napomene Reda misnih
čitanja (Praenotande
Ordo Lectionum Missae)
govore o ulaznoj pjesmi.
U ovim dokumentima
nalazimo izuzetno kori-
sne naznake koje liturgijs-
kom glazbeniku pružaju
precizne informacije o
tekstu, glazbenoj strukturi
(formi), obrednom zna-
čenju i važnim glazbenim
akterima.

Tekst ulazne pjesme

- iz Rimskog Graduala (latinski)
- iz Graduale simplex (latinski)
- tekst koji je odobrila crkvena vlast
- „neka druga pjesma koja odgovara svetom činu i naravi dana ili vremena“ (usp. OURM 48)

Glazbena struktura (forma) ulazne pjesme

- antifona + psalam (GK)
- zborska skladba
- strofična himna sa psalmom ili bez njega
- stihovi s refrenom
- tropar
- pučka popijevka

Ritualno značenje ulazne pjesme

- procesijska pjesma (izvodi se dok traje ulazna procesija)
- započinje slavlje
- promiče jedinstvo okupljenih vjernika
- uvodi u otajstvo vremena ili svetkovine
- prati procesiju svećenika i ministranata

Glazbeni izvoditelji

- pjevački zbor i puk koji se izmjenjuju u pjevanju ili
- pjevač i puk ili
- samo puk ili
- samo pjevački zbor

„Ako se kod ulaska ne pjeva, tada antifonu iz misala govore vjernici ili neki od njih, ili čitač, ili pak sam svećenik, koji ju može prilagoditi na način uvodne riječi.“ (usp. br. 48).

NEKI KRITERIJI ZA IZBOR PJESAMA ZA LITURGIJU

1. Prvo treba definirati za koju vrstu liturgijskog slavlja trebamo izabrati pjesme: euharistijsko slavlje, slavlje sakramenta, liturgija časova ili za druga slavlja.
2. Unutar liturgijskog slavlja treba odrediti liturgijsko vrijeme, obredni čin i njegovu funkciju.
3. Na kojem se mjestu slavi: na otvorenom prostoru, u velikoj crkvi, maloj kapeli ili u katedrali?
4. U kojem geografsko-kulturnom kontekstu: nacija, zemlja, narod? Treba voditi računa o tradiciji određenog kraja.

TEKST

- Elementi analize teksta: biblijski, preuzet iz današnjeg jezika ili pjesničkog izraza, je li tekst precizan ili neodređen?
- Logički smisao: tko govori? Kome je namijenjen? Što on kaže?
- Tekst: koje slike koristi? Koje simbole? Ima li apstraktan ili konkretni sadržaj? Radi li se o prošlosti, sadašnjosti ili budućnosti? Koristi li se stručnim jezikom ili običnim jezikom današnjeg vjernika? Je li jezik zastario ili je aktualan?
- Sadržaj i vrijednosti vjere: koje teme i vjerske stavove pokriva (Bog, odnos čovjeka i svijeta, odnos Crkve i svijeta, spasenje, Krist, Crkva krepstii, grijeh – pomirenje)?
- Osjećaji: na koji duhovni čin budi? Vodi li kontemplaciju? Potiče li na djelovanje, hvaljenje Boga ili na kajanje?

GLAZBA

Analiza glazbe:

- Može li se melodija izvoditi bez instrumentalne pratnje?
- Je li raspon melodije prilagodljiv puku ili je namijenjen samo pjevačkom zboru?
- Vodi li ritam pjesme računa o heterogenom skupu vjernika ili je više prilagođen manjoj skupini pjevača mlađeg uzrasta?
- Sažima li se odnos riječ-glazba? Je li glazba u službi teksta?
- Odgovaraju li naglasci melodije naglascima teksta? Je li glazba skladana tako da ističe tekst?
- Kakvu glazbenu strukturu ima: himan, rezponzorij, poklik, litanija, motet, pučka popijevka, duhovna šansona itd.?
- Koji stil ima: srednjovjekovni, barokni, romantični, džez, moderni?
- Je li cijela pjesma u skladu s obredom svete mise kojem je namijenjena? Sadrži li kakvu kontradikciju?

Na temelju navedenih kriterija može se odlučiti može li neka pjesma dobro funkcionirati i biti predložena unutar liturgijskog slavlja.

Skladbe koje ne povezuju srca i glasove te koje se više/samo bave estetskim prikazom nego sadržajem teže ciljevima koji se apsolutno udaljuju od liturgije.

Stoga nije loše ponoviti važno načelo: liturgija i pjevanje povezane su stvarnosti do te mjere da je svrha pjevanja svrha same liturgije kako bi dosegla onaj određeni oblik, onaj sadržaj i onu svrhu za koju je namijenjena u samom liturgijskom činu.

Područje opatijskog priobalja i zaleda prožeto je tisućljetnom kršćanskom tradicijom

Nakon augustinaca, koji su bili posjednici opatije 168 godina, tada siromašno područje promijenilo je više vlasnika da bi dekretom Vrhovne carske intendanture za austrijsku obalu u Trstu 1773. godine opatija sv. Jakova bila dana na korištenje riječkoj arhiđakoniji.

OPATIJA SV. JAKOVA

Piše: Goran Moravček

Opatiju nazivaju *Starom Damom*, zbog tradicije i otmjenosti koji se osjećaju i danas u hotelima izgrađenima potkraj 19. ili početkom 20. stoljeća, kad je Abbazia bila dio mondena svijeta. Uronjena u mediteranski krajolik i urešena perivojima, promiče se kao središte carsko-kraljevske rivijere u kojoj je Opatija *bajna* i (li) kao turistička *kraljica Jadran*, najsajniji dragulj u kruni. Opatija je istovremeno i grad, upravno središte, koje objedinjava deset naselja, gradskih, ali i seoskih, nanizanih uz obale Kvarnera i (li) raštrkanih po Učki, planini za koju je glagoljaški pjesnik davno napisao da je istarski Olimp. Obalna su mjesta Opatija s Voloskom, Ičići i Ika, na obroncima Učke su Oprič, Dobreč, Poljane, Veprinac i Pobri, a visoko u planini, daže pod oblaki našeg *Olinfosa*, žive rijetki stanovnici u selima Vela Učka i Mala Učka.

Cijelo područje opatijskog priobalja i zaleda prožeto je tisućljetnom kršćanskom tradicijom. Premda ne najstarija, ali kao gospodarski najznačajnija, Opatija je zaogrnila cijeli ovaj prostor svojim imenom.

OPATIJA SVETOG JAKOVA

Sveti Jakov stariji, jedan od Isusovih apostola čiji blagdan obilježavamo 25. srpnja, nadjenuo je ime mnogim naseljima diljem kršćanskoga svijeta. Podrijetlo naziva Opatija, u prošlosti i Abbazia, također se vezuje uz svetoga Jakova i benediktinsku opatiju, samostan, izgrađenu prema predaji na temeljima drevnog hrama posvećenog bogu Apolonu. Nije poznato odakle su stigli benediktinci na obale Kvarnera, koji se nekad nazivao Liburnskim (*sinus Liburnicus*), odnosno Flanatičkim zaljevom (*sinus Flanaticus*). Pretpostavlja se kako je benediktinska opatija posvećena sv. Jakovu apostolu podignuta u 12. stoljeću. Tada su građene i druge benediktinske opatije u Istri koje su osnivali redovnici iz Ravene, Mletaka i Ogleja (Aquileje). Kako bi se naselje razlikovalo od Sv. Jakova u Šiljevici (Jadranovo) u Modruškoj biskupiji, nazivano je *Abbatia Sti Jacobi ad Palum* (in Palo, ad Palo, al Palo). Svet

Jakov, koji je bio i propovjednik na području današnje Španjolske, nakon što mu se Djevica Marija ukazala na stupu na obali rijeke Ebro, osnovao je, prema predaji, 40. godine poslije Krista u Zaragozi baziliku Gospe od Stupa, koja je postala jedno od najvažnijih marijanskih svetišta.

NAJSTARIJI IZVORNI DOKUMENT O OPATIJI

Najstariji je izvorni dokument o opatijskom benediktinskom samostanu iz 1449. godine kada se u knjizi "Liber Civilium" riječkoga javnog bilježnika Antuna de Renna de Mutina spominju opat fra Jakov i njegov prethodnik opat Radman. U jednome pismu opat Jakov piše papi Nikolji V. (1447. – 1455.) kako je samostan opljačkan, a njegova dobra i prava usurpirana. U pečatnici (buli) adresiranoj na benediktinski samostan sv. Mihovila izvan zidina Pule, gdje je boravio i opat Sv. Jakova, Papa 5. svibnja 1453. zahtijeva da se otuđena imovina opatijskom samostanu vrati te da se redovnicima omogući ubiranje daća, a ukoliko "sinovi zlobe" ne postupe prema naređenju, prijeti im se izopćenjem iz Crkve. Iz toga se zaključuje kako je duže razdoblje opatija bila napuštena, a njezi-

Sv. Jakov, kip u crkvi

Sv. Jakov, reljef na zvoniku

na dobra raznesena. Čini se kako pulski biskup kao mletački podanik, na čijem se području opatija sv. Jakova nalazila, nije imao jurisdikciju nad ovim prometno izoliranim područjem tada pod vlašću njemačkih vazala, obitelji Walsee, koja je ondje upravljala od 1399. do 1465. godine, kada Kastavska gospoštija prelazi u ruke Habsburgovaca.

Nakon Jakova nisu znani drugi samostanski glavari do 1506. godine, kada je ostalo zabilježeno ime opata Šimuna. On je dao obnoviti crkvu sv. Jakova, o čemu svjedoči latinski natpis na nadvratniku: "1506. die 21 Julii Symon Abbas fieri fecit" ili u prijevodu na hrvatski: "1506. dana 21. srpnja opat Šimun dade sagraditi".

SIROMAŠNA OPATIJA

Car Maksimilijan I. svojem je tajniku Luchi de Renaldisu 1507. godine dodjelio opatiju sv. Jakova osporivši papinu investituru i kandidata Svetе Stolice. Pazinskom kapetanu Johannu Düreru naredio je car da uvede De Renaldisa u posjed opatije sv. Jakova kod Stupa, a to je zatražio i od riječkog kapetana Ivana Raubera. Osim De Renaldisa u prvoj polovici XVI. stoljeća bila su još tri opata ove zadužbine koji nisu bili monasi, a posljednji redovnički opat bio je vjerojatno Ivan Bekarić prije 1538. godine. Nakon njega opati su bili svećenik Nikola Donatović i Toma Ahačić da bi 3. ožujka 1552. opatija sv. Jakova kod Stupa bila dana u posjed senjskom biskupu Franji Živkoviću (1551. – 1558.), komendatarnom opatu do 1555.

Nakon što je 1555. car Ferdinand I. darovao opatiju sv. Jakova augustinskem samostanu sv. Jeronima u Rijeci, kao naknadu za izgubljena dobra ljudljanskih augustinaca čiji je samostan u jeku reformacije pretvoren u bolnicu, priori Ivan Klobučarić (1556.) i Bartol de Frigidis (1560.) mogli su se samo žaliti Dvoru što su ne samo biskup Živković već i prethodni opati otudili samostansku imovinu u korist rodbine i prijate-

lja. Opatija sv. Jakova 1584. godine imala je svega 500 koraka dužine, 150 koraka širine, a na njezinu je području živjelo samo 13 siromašnih seljaka. Riječki augustinci nisu uspjeli otrgnuti od siromaštva opatiju sv. Jakova. Ona je bila bez redovnika o čemu svjedoči ad limine izvještaj pulskog biskupa Klaudija Sozomena (1583. – 1605.) Svetoj Stoloci. Opatija u 16. stoljeću nije imala "ni kloštra a ni dušne paše". Međutim, pulski biskup Bernardin Corniani (1664. – 1689.) bio je u opatiji sv. Jakova 1688. godine, kad je u crkvi blagoslovio jedno zvono. Također je posjetio kuću oca redovnika Joakima Spigliatija, koji je živio u opatiji.

RIJEČKI BISKUPI OPATI SV. JAKOVA

Nakon augustinaca koji su bili posjednici opatije 168 godina, tada siromašno područje promijenilo je više vlasnika da bi dekretom Vrhovne carske intendanture za austrijsku obalu u Trstu 1773. godine opatija sv. Jakova bila dana na korištenje riječkoj arhiđakoniji. Nakon te odluke, potpisane 28. rujna 1774. godine, Petar Franjo Svilokosi de Jurkovich, arhiđakon riječke Zborne crkve Uznesenja Marijina, imenovan je opatom Sv. Jakova kod Stupa. Nakon njega opatom je postao kanonik arhiđakon Toma Martin de Peri (de Petri), u čije je doba 1791. uspostavljena samostalna kapelacija u Voloskom s kapelanom koji je trebao misiti i u crkvi sv. Jakova. Kako je opatijska crkva bila u lošem stanju, obnovljena je 1793. godine, o čemu postoji natpis s kroogramom na pročelju iznad ulaznih vrata. Nakon njega opatijski su opati: Giuseppe Francesco Springaroli, Franjo Ksaver Livak, Antonio Cimiotti, Josip Wisner, Ivan Fiamin, Agostino Gaetano Bedini, Nikola Fulvi te kao posljednji Ignacije Martinec. Kada je 1925. godine osnovana u Rijeci biskupija, naslov opatijskog opata preuzeo su riječki biskupi.

Izložba „Hrvatski sveci i blaženici u našem narodu”

U danima proslave zaštitnika Grada Rijeke i Riječke nadbiskupije, 11. lipnja, u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije (Vela crkva / Assunta) otvorena je izložba pod nazivom „Hrvatski sveci i blaženici u našem narodu“ akademске slikarice s. Zdravke Spomenke Milić. Projekt je to godišnjih ciklusa izložbi s temom svetaca i blaženika, koji je nastao prije 15 godina kao plod suradnje Udruge za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“, na čelu s dr. sc. Tanjom Baran, i Galerije Laudato, a po treći put predstavljena je u Rijeci. Riječ je o umjetničkom prikazu proglašenih hrvatskih svetaca i blaženika te više onih za koje se vode procesi beatifikacije. Među njima dominiraju likovi sestara milosrdnica mučenica, družbe kojoj i sama autorica ove izložbe pripada. Izložbu prati prigodan katalog u kojem su objavljene fotografije umjetničkih djela, likovna analiza postava povjesničara umjetnosti Stanka Špoljarića te popis svih hrvatskih svetaca i blaženika, sluga i službenica Božjih s osnovnim podatcima.

U prisutnosti autorice izložbu je otvorio generalni vikar Šibenske biskupije Marinko Mlakić. Projekt i samu izložbu predstavio je povjesničar umjetnosti i likovni kritičar Stanko Špoljarić, istaknuvši kako se radi o vrlo osebujnom, snažnom i ekspresivnom opusu.

Prigodne riječi uputio je nositelj i organizator izložbe, rektor Nacionalnog svetišta sv. Josipa u Karlovcu Antun Sente ml., a okupljene je na otvorenju u ime domaćina pozdravio župnik Sanjin Francetić. Izložba će biti otvorena do kraja kolovoza, prodajna je karaktera te se zainteresirani za sve informacije mogu obratiti župniku Francetiću.

Karlo Špoljarić novi je svećenik Gospicko-senjske biskupije

“Svećenik bez žrtve nije svećenik. Svećenik mora biti blag prema onima koji iz slabosti grijše. Bez kreposti blagosti nema uspjeha u navještaju Radosne vijesti, evanđelja”, poručio je ređeniku nadbiskup Zdenko.

Splitsko-makarski nadbiskup i metropolit Zdenko Križić predvodio je 22. lipnja u katedrali Navještenja Blažene Djevice Marije u Gospicu, svećano euharistijsko slavlje za vrijeme kojega je zaredio đakona Karla Špoljarića za prezbitera Gospicko-senjske biskupije. U koncelebraciji su bili: dijecezanski upravitelj Gospicko-senjske biskupije Richard Pavlić, kancelar Mišel Grgurić, župnik o. Anto Knežević, ređenikov župnik Mile Šajfar, o. Ivo Antunović dekan filozofsko-teološkog instituta Družbe Isusove u Zagrebu, Josip Đurin odgojitelj u Nadbiskupskom bogoslovnom sjemeništu u Zagrebu i svećenici Gospicko-senjske biskupije. Misi su nazočili i redovnići, redovnice, bogoslovi, te obitelj i rodbina ređenika. Pjevalo je katedralni zbor pod ravnjanjem Nikole Perišića.

U homiliji se nadbiskup osvrnuo na mnoge napasti koje prijete svećeniku. Bog, pozivajući pojedinca, na početku njegovog duhovnog puta, hrani ga „medom i mlijekom“ da se što bolje osposebi za sve ono što će se od njega tražiti kasnije.

„Nikada ne smijemo zaboraviti tu istinu da smo kao svećenici izabrani između ljudi da bismo kasnije bili posla-

ni tim ljudima da im na poseban način služimo. Ne da bi se ljudima koristili, nad njima vladali, nego da se za njih i njihovo spasenje žrtvujemo,“ rekao je nadbiskup Zdenko. Ako je dužnost svećenika prinositi darove i žrtve Bogu, onda to pretpostavlja da svećenik буде čovjek koji se zna žrtvovati za druge, jer ako ne zna, što će prinositi Bogu? Svećenik bez žrtve nije svećenik. Naglasio je kako svećenik mora biti blag prema onima koji iz slabosti grijše. Bez kreposti blagosti nema uspjeha u navještaju

Radosne vijesti, evanđelja. Sam Isus je pozvao da budemo kao on: blaga i ponizna srca. Blagost i poniznost uvijek ide zajedno. Nastavio je pozavši se na riječi Pape Franje: Svećenik može postići 2-3 doktorata, ali ako ne zna nositi Isusov križ, doktorati ništa ne koriste. „Misljam da se s ovim slažemo svi.“

Svoju propovijed završio je riječima: „Dragi Karlo, trudi se da uvijek ostaneš svećenik po Isusovu srcu. Trudi se da ti svaka misa bude Mlada misa, da je slaviš s takvim žarom i zanosom, s takvom ljubavlju i predanošću. Euharistija će onda hraniti i čuvati tvoje svećeništvo, a ti ćeš biti svećenik po Isusovu srcu.“

Nakon homilije uslijedio je središnji čin ređenja - polaganje ruku i posvetna molitva. Zatim je novozaređeni mladomisnik Karlo obukao liturgijsku odjeću. Na kraju mise mladomisnik Karlo zahvalio se prvo Bogu na pozivu koji mu je podario, svojoj obitelji te odgojiteljima i svima koji su ga pratili na putu do ređenja. Posebnu zahvalu izrekao je župljanim župe Perušić te ih zamolio da ga nastave pratiti molitvom.

Foto: FMI Studio

Srca naša neka budu po Srcu Isusovu!

Svetkovina Presvetog Srca Isusova proslavljena je svećanom misom u kapeli Ordinarijata u Gospicu, koju je 7. lipnja predvodio gospicki župnik o. Anto Knežević u zajedništvu s kancelarom i tajnikom Mišelom Grgurićem te đakonom Karлом Špoljarićem. Na misi su sudjelovale sestre iz Družbe Presvetog Srca Isusova, koje djeluju u biskupskom Ordinarijatu u Gospicu, te sestre koje djeluju na području župe Otočac.

U svojoj propovijedi o. Anto spomenuo je kako jedan od zaziva u pohvalama litanijsama Srcu Isusovu: „Srce Isusovo izvore sve utjehe“ pokazuje što nam je zadano u Srcu Isusovu. Trebamo neprestano raditi na svome srcu i to vidimo po primjeru Isusove žrtve na Križu, srce koje krvari, koje se daje za nas. Isus kad govori o sebi i svome poslanju, govori u kontekstu onoga koji nosi naše grijhe, „zbog naših grijeha Njega probodoše.“ To je ljubav koja nam je uzor i koja nas treba voditi u životu. „U svakome čovjeku koji trpi, Bog trpi s njime, On je taj koji nas uvijek prvi traži, što vidimo u čitanju iz Knjige proroka Ozeja (Hošea).“

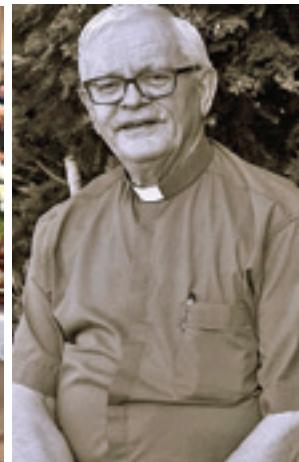
Nastavio je kako Isusovo poniženje ne smije ostati nezapaženo. „Ako nam je ta istina pred očima, sve drugo pada u drugi plan. Mi ljudi više razmišljamo svojim srcem, a ne svojom glavom! Sve ono što mi živimo u svom naravnom životu, vrlo često te naravne stvarnosti izbjiju u prvi plan, a one Božje milosti često stoje po strani. Ne smijemo zaboraviti da ipak iz njih stoji Bog i zato su te milosti neuništive! Srca naša neka budu po Srcu Isusovu“, zaključio je propovjednik.

U kapeli sv. Lucije u Kastvu pokopan Franjo Jurčević

Poput proroka uvijek provokativan i uvijek na strani nezaštićenih

Ukapeli sv. Lucije na Gradskom groblju grada Kastva, u grobniči kastavskih svećenika, 22. lipnja pokopan je svećenik i dugogodišnji kastavski župnik Franjo Jurčević. Prije pogrebnog obreda misu zadušnicu u kastavskoj župnoj crkvi sv. Jelene Križarice, u kojoj je Jurčević obavljao svoju službu od 1979. godine do umirovljenja 2019. godine, služio je riječki nadbiskup Mate Uzinić.

U homiliji se poslužio mislima iz povijesti Mile Pecića na zlatnoj misi pok. Franje, koja je slavljena u Cetingradu 15. kolovoza 2017., a u kojoj su istaknuta dva područja djelovanja pokojnika: njegova župnička služba u Kastvu i njegovo karitativno djelovanje. Istaknuo je Franjin specifičan način komuniciranja s ljudima. „Otvoren je prema svakome. Njegova duhovitost razoružava i protivnika. On je vrstan polemičar, zna biti pomalo oštar i neugodan kad se radi o napadima na vjeru, Crkvu, domovinu. Dojam je da je tvrd. Ali on dobro razlikuje hipokriziju, farizejštinu, zlo u društvu i konkretna čovjeka. On je oštar na Peru i riječi kad se radi o zlu, zločestoći, o negativnim pojavama u društvu, ali kad je u pitanju konkretni čovjek, onda je blag i široka srca. K njemu rado navrate sve kategorije ljudi. Kroz njegov župni stan prodefilirali su mnogi ugledni ljudi: od političara, glazbenika, privrednika do malih ljudi, koji su zapravo bogatstvo Crkve i naroda. U svećeničkim krugovima Franjo je bio rado viđen. Njegova duhovitost privlači i nasmije mnoge.“ Nadbiskup Uzinić na ovo je dodao da je pok. Franjo ostao takav i u mirovini. U Franjinu djelovanju možemo prepoznati elemente proročkog djelovanja koje je uvijek provokativno. Poznaje Boga

i poznaje muškarce i žene, svoju braću i sestre. Sposoban je razlučivati kao i proaktivizirati zlo grijeha i nepravde jer je slobodan, ne smije odgovarati drugim gospodarima osim Bogu, nema drugih interesa osim Božjih. Prorok je redovito na strani siromaha i nezaštićenih jer zna da je sâm Bog na njihovoj strani.

Ovo da je prorok „redovito na strani siromašnih i nezaštićenih“ upućuje nas na drugo područje djelovanja Franje Jurčevića, a to je njegovo karitativno djelovanje, rekao je nadbiskup i istaknuo osobito njegovo „djelovanje u Domovinskem ratu 1991. – 1995. kad je, uz sve-srđnu pomoć dobrih ljudi, dijelio pomoć potrebitima, osobito mnogobrojnim izbjeglicama iz raznih dijelova Hrvatske i BiH.“ Zauzimao se za obnovu i izgradnju porušenih crkava u rodnom kraju, a posebno crkve u Cetingradu, i znao je u projekte koje je pokretao uključiti i druge.

Generalni vikar Riječke nadbiskupije Mario Tomljanović pročitao je na kraju životopis pokojnika dodavši da je volio pomagati svima u potrebi i to je činio radosno. Pročitao je i

pismo sućuti koje je uputio dijecezanski upravitelj Gospičko-senjske biskupije Richard Pavlić, a u ime Grada Kastva oproštajnu riječ uputio je gradonačelnik Matej Mostarac. Bila je to sloga u različitosti, a uvijek za dobrobit grada i svih ljudi u potrebi, rekao je gradonačelnik. Toplim riječima u ime župljana oprostila se Željka Čačić, zahvalivši pok. Franji što se ‘dobro brinuo za svoje stado’. Na kraju oproštajnu riječ uputio je i župnik Nikola Gajić, koji je istaknuo apostolsko djelovanje pok. Franje i vrata župnog stana koja su uvijek bila otvorena za svakoga. Ljudima je vraćao dostojanstvo i bio je tu za sve koji su tražili pomoć i vapili za Kristom, rekao je Gajić.

Nakon mise pogrebna povorka prošla je posljednji put kroz grad Kastav do kapele sv. Lucije, a iz župne crkve lijes su iznijeli svećenici. Uz obitelj pokojnika, mnogobrojne svećenike, časne sestre, župljane, veterane braniteljskih udruga i prijatelje, na sprovod je došao i potpredsjednik Vlade i ministar branitelja Tomo Medved, koji je, kao i pokojni župnik Franjo Jurčević s kojim je bio prijatelj, rođen u Cetingradu.

Preminuo svećenik Berislav Hunski

Nakon duge i teške bolesti, u Hobartu (Tasmanija) 11. lipnja, u 88. godini života i 43. godini svećeništva preminuo je svećenik Riječke nadbiskupije Berislav Hunski.

Rođen je 28. rujna 1935. u Zagrebu od oca Josipa i majke Andjele r. Barbić. Od 1958. do 1973. živio je i radio u Australiji. Vratio se 1973. u Zagreb kako bi se brinuo za bolesnu majku. Dvije godine boravio je u samostanu karmelićana u Remetama kao trećoredac. Od 1977. primljen je za svećeničkog kandidata Riječko-senjske nadbiskupije. Za svećenika je zaređen 11. travnja 1981. u katedrali sv. Vida u Rijeci. Službova je 1981. kao duhovni pomoćnik u Župi sv. Jurja na Gornjoj Drenovi – Rijeka, a 1985. imenovan je za upravitelja Župe sv. Luke u Rijeci. Nakon pet godina službe u Riječko-senjskoj nadbiskupiji odlazi u Tasmaniju, u grad Hobart kao hrvatski dušobrižnik.

Za vrijeme službovanja Hunskog u Tasmaniji sagrađena je crkva koja je posvećena Gospu Kraljici Hrvata i Kraljici Mira. Svetu misu zadušnicu za pokojnog svećenika Berislava predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić 20. lipnja u katedrali sv. Vida u Rijeci.

Pastoralne promjene

Završetkom pastoralne godine, krajem lipnja, uobičajene su promjene svećenika u župama i ustanovama Riječke nadbiskupije. Riječki nadbiskup Mate Uzinić, u vidu što primjereno je odgovora na aktualne pastoralne i administrativne potrebe pojedinih župa, odnosno središnjih ustanova Riječke nadbiskupije, izvršio je sljedeće personalne promjene:

Ivan Stošić – imenovan je rektorem katedrale sv. Vida te duhovnikom talijanske zajednice te razriješen službe župnika župa sv. Lucije i sv. Barbare – Kostrena i službe dekana Trsat-skog dekanata.

Generalni vikar **Mario Tomljanović** – razriješen je službe rektora katedrale sv. Vida – Rijeka i imenovan je povjerenikom za duhovna zvanja Riječke nadbiskupije.

Laurent Kružić – imenovan je Povjerenikom za mlade Riječke nadbiskupije i duhovnikom KOŠ-a „Josip Pavlišić“ te voditeljem Ureda za katoličke škole.

Miroslav Pergl – razriješen je službe dušobrižnika samostana Družbe Sestara Presvetog Srca Isusova na Pomeriju te je imenovan župnikom i rektorm svišta u župi i svištu sv. Nikole biskupa – Kraljevica i župnikom Župe sv. Petra i Pavla ap. – Bakarac, te vicekancelarom Riječke nadbiskupije.

Josip Pende – razriješen je službe vicekancelara Riječke nadbiskupije i imenovan je voditeljem Odbora za pastoral s ministrantima.

Ivan Šarić – imenovan je postulaturom kauza svetih Riječke nadbiskupije i zatvorskim kapelanom u zatvoru u Rijeci.

Mateo Šutić – imenovan je duhovnim asistentom katoličkog skautima Riječke nadbiskupije.

Nikola Luketić – imenovan je pomoćnim nadbiskupijskim ceremonijarom.

Ivan Seletković – razriješen je službi povjerenika za mlađe Riječke nadbiskupije i duhovnika KOŠ-a „Josip Pavlišić“ i poslan na poslijediplomski studij pastoralu mladih u Rimu.

Vikar za pastoral **Mario Geric** – razriješen je službe duhovnika talijanske zajednice u katedrali sv. Vida i imenovan je dušobrižnikom samostana Družbe Sestara Presvetog Srca Isusova na Pomeriju.

Kristijan Pandl – imenovan je župnim vikarom u župi BDM Karmelske, Donja Drenova – Rijeku.

Dalibor Peričić – imenovan je župnim vikarom u Župi sv. Mihovila ark. – Jelenje.

Silvije Jakšetić – imenovan je župnim vikarom u župama Uznesenja BDM – Crikvenica, sv. Antuna Padovanskog – Crikvenica i sv. Katarine dj. i mč. – Selce.

Apolinar Barbiš – razriješen je službe župnog vikara u župama sv. Bartola apostola – Cernik, sv. Franje Asiškog – Kuljanovo i Presvetog Srca Isusova – Škrljevo te je imenovan župnim vikarom u župama sv. Ivana Nepomuka – Vrbovsko i sv. Terezije Avilske – Ravna Gora.

Zdenko Lendl – razriješen je službe župnog vikara u Župi sv. Ane na Gornjoj Vežici – Rijeka te je imenovan župnim upraviteljem u Župi sv. Andrije ap. – Bakar.

Alen Markić – razriješen je službe župnog vikara u župama sv. Antuna Padovanskog – Čabar, sv. Vida mč. – Prezid i sv. Andrije ap. – Tršće te je imenovan župnim upraviteljem u istoimenim župama.

Josip Mijoč – razriješen je službe župnog vikara u župama sv. Ivana Nepomuka – Vrbovsko i sv. Terezije Avilske – Ravna Gora te poslan na poslijediplomski studij moralne teologije u Rim.

Hrvoje Mandić – razriješen je službe župnog upravitelja u župama sv. Antuna Padovanskog – Čabar, sv. Vida mč. – Prezid i sv. Andrije ap. Tršće te je imenovan župnim upraviteljem u župama sv. Lucije i sv. Barbare – Kostrena.

Nikica Jurić – razriješen je službe župnika u Župi sv. Andrije ap. – Bakar, dekana Bakarskog dekanata te je imenovan župnikom u Župi sv. Ane na Gornjoj Vežici – Rijeka.

Marko Gregić – razriješen je službe župnika u Župi sv. Ane, Gornja Vežica – Rijeka i stavljen je na tri godine na raspolaganje Srijemske biskupije.

Petar Filipović – razriješen je službi župnog upravitelja u župi i svištu sv. Nikole biskupa – Kraljevica i župe sv. Petra i Pavla ap. – Bakarac te službi duhovnog asistenta katoličkih skauta Riječke nadbiskupije i asistenta povjerenstva za kršćansku inicijaciju za Crikvenički dekanat.

Doktorirao Laurent Kružić

Laurent Kružić, svećenik Riječke nadbiskupije, nakon što je doktoratom završio studij u Rimu imenovan je povjerenikom za mlade Riječke nadbiskupije i duhovnikom KOŠ „Josip Pavlišić“, te voditeljem Ureda za katoličke škole.

Doktorsku tezu pod naslovom *Fides quaerens identitates. Una criteriologia teologico-pastorale tra identità cattolica e ricontestualizzazione ermeneutica. Un confronto tra Graham Rossiter e Didier Pollefeyt nella scuola cattolica odierna* (Vjera traži identitete. Teološko-pastoralna kriteriologija između katoličkog identiteta i hermeneutičke rekoneksualizacije. Ogled Grahama Rossitera i Didiera Pollefeyta u suvremenoj katoličkoj školi) obranio je 17. lipnja na Papinskom lateranskom sveučilištu u Rimu.

Nakon obrane doktorata vratio se u službu u Riječku nadbiskupiju te preuzeo rad s mladima i vođenje Ureda za katoličke škole. Dosadašnja predstojnica Ureda, Ksenija Rukavina Kovačević 28. lipnja predala je Ured s pripadajućom dokumentacijom svome nasljedniku i

novom predstojniku. Primopredaja je izvršena u nazočnosti generalnog vikara Maria Tomljanovića, koji se tom prilikom u ime Riječke nadbiskupije zahvalio dosadašnjoj predstojnici na marljivosti i savjesnom vršenju ove odgovorne službe od 2017. godine, uz sve ostale službe koje ima u Ordinarijatu, te zaželio novom predstojniku Laurentu Kružiću obi-

lje Božjeg blagoslova i puno uspjeha u dalnjem radu. U svojoj prigodnoj riječi posebno je naglasio važnost otvorenosti i suradnje Ureda sa svim vanjskim i unutarnjim dionicima katoličkih škola, napose s roditeljima i djelatnicima. Dosadašnja predstojnica Ureda zahvalila je Riječkoj nadbiskupiji na ukazanom povjerenju tijekom proteklih godina i zaželjela svome nasljedniku plodonosan nastavak rada u savjetodavnom smislu poveznice Riječke nadbiskupije i katoličkih škola.

Laurent Kružić rođen je 1993. godine u Rijeci. Za svećenika Riječke nadbiskupije zaredjen je 2018. godine po rukama nadbiskupa Ivana Devčića te je iste godine upućen na poslijediplomski studij pastoralne teologije na Lateranskom sveučilištu.

Križišće

Proslava Srca Isusova uz procesiju s moćima svetaca

Uz trodnevnu pripravu ove je godine misi uočnici svetkovine Srca Isusova u Križišće po prvi put prethodila procesija koja je krenula iz Šmrike sa slikom Milosrdnog Isusa koja se sa stajala od 4 postaje kojom su se župljani župa Šmrika i Križišće pripremili za svečano slavlje. Za vrijeme prva dva dana bile su izložene relikvije sv. Margarete Marije Alacoque i njezina duhovnika sv. Klaudija de la Columbierea, a za uočnicu u procesiji, koja je krenula iz Šmrike, nošene su uz njih i relikvije sv. Faustine Kowalske i bl. Mihaela Sopoćka.

Tijekom procesije na 4 se postaje razmatralo četiri evanđeoska teksta koji se referiraju na Srce Isusovo. U procesiji su sudjelovali Šmričani i sestre iz zajednice Omnia Deo te drugi koji su, noseći zapaljene svjetiljke, molili litanije četirima svetcima uz zlatnu i milosrdnu krunicu s pripadajućim litanijama između postaja. Priprava je zatim nastavljena i nakon mise pred euharistijskim Isusom, u klanjanju s mogućnošću za isповijed te dovršena svetom urom pred Presvetim Sakramentom od 23 do 24 sata.

Zatim je sam blagdan proslavljen svečanom misom u zajedništvu sa svećenicima iz dekanata. Propovijedao je don Antonio Vučković, a pjevalo domaći župni zbor. Nakon mise obiđen je oltar te su počašćene moći svetaca.

Škurinje

Bog s nama ima svoj plan

Čestitajući župljanima župni blagdan, šibenski biskup Tomislav Rogić u crkvi sv. Ivana Krstitelja na Škurinjama 24. lipnja predvodio je svečano liturgijsko slavlje u povodu proslave nebeskog zaštitnika ove riječke župe. Osvrnuo se na lik nebeskog zaštitnika župe kazavši da je još od majčina krila odabran, od Boga, posvećen za posebnu zadaću posljednjeg proroka Staroga zavjeta. On je preteča Isusa Krista, glas koji više u pustinji: „Pripravite put Gospodinu!“ Ivan, krsteći vodom, poziva na obraćenje, pripravu, očišćenje, daje konkretne upute kako mijenjati svoj život da bismo što dostačnije dočekali Mesiju, rekao je Rogić.

Na kraju mise prigodan dar biskupu Rogiću uručio je župnik Ivan Nikolić, a po završetku mise održana je prigodna agape u dvorištu ispred crkve.

Blagoslovljena obnovljena kapela

Na svetkovinu Presvetog Srca Isusova 7. lipnja u samostanu sv. Vinka Družbe sestara milosrdnica, Provincije Majke Dobroga Savjeta, riječki nadbiskup Mate Uzinić blagoslovio je obnovljenu kapelu Srca Isusova. Obnova kapele dio je proširenja Doma za studentice „Sv. Vinko“, koji djeluje u ovom samostanu. Kapela je središnji dio ovog prostora. Djelovanje ovog doma, koje je usmjereno i prema studenticama slabijeg imovinskog statusa, podupire Hrvatski Caritas.

Projekt obnovljene kapele osmisnila je arhitektica Vera Klepej Turnšek, a umjetničke slike Srca Isusova, svetog Vinka Paulskog i svete Lujze de Marillac te drveni križ djelo su umjetnika Aleksandra Zvjagina. Praćenje i izvedbu obnove nadzirao je arhitekt Igor Rožić.

Vjerne ljubavi Presvetog Srca Isusova

Sestre Družbe Presvetog Srca Isusova proslavile su svoj naslovni blagdan 7. lipnja u kućnicima na riječkoj Drenovi. Misu je u samostanskoj kapeli predvodio gvardijan trsatskog samostana fra Krunoslav Novak, a pozivu sestara odazvali su se i drugi svećenici te župljani i vjernici s njima povezani. „Ako se znamo svemu u životu radovati, tada ulazimo u ono što je Božje. Jer Bog je ljubav“, rekao je fra Krunoslav u propovijedi i pozvao sestre da svoje poslanje vrše ostajući vjerne Srcu Isusovu, srcu ljubavi. Uz voditelja, misu su sustavili Nikola Uravić, Ivan Nikolić, Sanjin Francetić, Ivan Friščić, Nikola Imbrišak i Ante Luketić.

Na početku slavlja okupljene je pozdravila vrhovna predstojnica s. Dobroslava Mlakić.

Blagdan župe i blagoslov obnovljenog zvonika

Svečano i radosno župljani Kozale proslavili su 19. lipnja župni blagdan sv. Romualda. Liturgijsko slavlje predvodio je generalni vikar Riječke nadbiskupije Mario Tomljanović, a nakon mise blagoslovljen je zvonik župne crkve, čija je obnova započela u studenom 2021., a dovršena početkom lipnja ove godine. Suslavili su župnik Luka Pranić, prvostolni dekan Sanjin Francetić, nadbiskupijski vikar za pastoral Mario Gerić, župnik Gornje Drenove Ivan Friščić te pastoralni suradnik župe Kozala, Nikola Vranješ.

Predvoditelj misnog slavlja u propovijedi je istaknuo da na svetost ne trebamo gledati samo kao na ono što je bilo prije, već svetost treba svakog dana tražiti. Svetost je duhovni i ljudski napor koji čovjeka vodi prema Bogu, prema Vječnoj Dobroti.

Na kraju mise zahvalnu riječ svima koji su pomogli obnovi zvonika uputio je župnik Luka Pranić. Posebno je zahvalio donatorima: župljanim Župe sv. Romualda i Svih svetih i svima drugima koji su sudjelovali u pomoći, Ministarstvu kulture i medija, Riječkoj nadbiskupiji, Gradu Rijeci, Primorsko-goranskoj županiji, Župi BDM i župniku Sanjinu Francetiću, Nikoli Kurtiju (Foto Kurti).

Jaganjac Božji

Piše: Daria Ljevar

Stvarno mi je neugodno čuti da me netko hvali, kako lijepo pišem, kako je super što vodim ovo i ono... Nisam lažno ponizna, znam i volim prihvatići pohvalu i kompliment i to je u redu, ali...

Kako bi život bio život, mora imati središte, stup, stijenu, kako god vam drago. To središte, taj stup je motor, pokretač i snaga koja čini da mi kao ljudi koji imaju „glavu i rep“ sa svim onim unutar toga funkcioniрамо, da doprinosimo!

Nazovite ga kako vam drago, moj se zove Isus Krist.

- *Evo Jaganjca Božjeg.*
- *Učitelju, gdje stanuješ?*
- *Dodite i vidjet ćete!*
- *Podoše dakle i vidješe gdje stanuje i ostadoše kod njega onaj dan.*
- *Našli smo Mesiju što znači Krist – Pomanjanik.*
- *Dovede ga Isusu...*

I tako je Petar postao Stjena.

Koliko je puta u ovih nekoliko rečenica spomenut Isus i cijela njegova misija iz usta običnih ljudi? Koliko puta u ovo malo teksta Isus želi biti s ljudima, i oni s njim? Kamo i kako Andrija poziva Petra da dođe? Samo na druženje? A na kraju Petar postaje Stjena?!

Koja fun fact, hahahaha!

Isus me upotrebljava ondje gdje zna da sam potrebna i koliko sam potrebna, i on ne isključuje činjenicu da sam tam u onome gdje me treba korisna i da mi dobro ide, i ponosan je na mene.

Kako se može zaključiti iz citiranog ulomka, sve počinje, vraća se, okreće i dijeli oko i od Krista.

Život koji ne počinje od središta, ne vraća se u njega i ne dijeli se dalje iz njega, neće dugo živjeti, možda na društvenim mrežama hoće, ali zapravo to su samo sjene. Ima još nešto, znate onaj židovski običaj zgužvana i složena ubrusa? Predobar je jer uči jednu ohrabrujuću stvar – potreban si na jednome mjestu u jednom vremenu, a kad trebaš otići, ostavi točku i budi zahvalan i svjestan da je vrijedno sve što si učinio jer znaš tko ti je središte. Idi dalje s povjerenjem da ćeš se, ako bude potrebno, vratiti, ponovno znajući tko ti je središte! Naš je problem što smo naučili koristiti ljudе, umjesto stvari, bacajući ubrusе, ne mareći za to da nam se Život želi vratiti i darovati nove prilike, nove početke, obnovljene tornjeve oblatakа..., ali uvijek znajući gdje nam je središte!

O odnosu znanosti i vjere, teodiceje i boli, knjiga Saše Horvata i Piotra Roszaka

U svijetu u kojem je znanost percipirana kao katalizator nevjerojanja i ateizma, nova knjiga autora prof. Piotra Roszaka i izv. prof. dr. sc. Saše Horvata "Overcoming Reductionism and Crafting a New Synthesis. Theodicy Confronting Pain and Suffering" (Springer, 2024) nudi novu perspektivu složena odnosa znanosti i vjere. Knjiga istražuje mogućnosti prevladavanja redukcionizma i poziva na stvaranje nove sinteze.

U uvodnom poglavljiju Roszak i Horvat naglašavaju kako se posljednjih godina događa značajan pomak koji stoji nasuprot uobičajenog viđenja odnosa znanosti i vjere kao sukoba. Takva podjela, kako oni tvrde, često je netočna i štetna za dublje razumijevanje. Pitanje je mogu li znanstvena objašnjenja učiniti filozofske i teološke dileme suvišnim, ostavljajući malo prostora za alternativne interpretacije.

Knjiga naglašava važnost otvaranja prostora za teološka objašnjenja unutar znanstvenog diskursa. Takav pristup može obogatiti znanstvena istraživanja i ponuditi nove uvide u složene fenomene poput patnje i boli.

Zaključno Roszak i Horvat usmjeravaju pogled prema budućnosti teodiceje i teologije, nastojeći pružiti podršku pojmu "The Dynamic Theodicy Model" koji je osmišljen unutar projekta „The Dynamic Theodicy Model: understanding God, Evil and Evolution“, čiji su voditelji autori knjige.

Knjiga "Overcoming Reductionism and Crafting a New Synthesis" namijenjena je onima koji prepoznaju da je reduktionistički pristup samo jedan korak prema dubljem razumijevanju, ali koji također shvaćaju opasnost od zaustavljanja na pola puta. Kombinacijom teoloških i znanstvenih refleksija knjiga nudi vodič kroz složeni odnos znanosti i vjere te pruža temelj za dublje promišljanje i refleksiju o ulozi patnje i boli u ljudskom životu. Uz podršku Zaklade John Templeton i Sveučilišta Oxford, ova knjiga predstavlja značajan doprinos u istraživanju složenih odnosa između znanosti i vjere te nudi novu perspektivu na pitanja koja su uvijek bila u središtu ljudske potrage za smislom.

Teolog prof. Piotr Roszak (Nicolaus Copernicus University, Toruń, Poljska) i filozof i teolog izv. prof. dr. sc. Saša Horvat (Sveučilište u Rijeci) autori su nekoliko zajedničkih publikacija te su vodili već nekoliko znanstvenih projekata o temi odnosa vjere i znanosti.

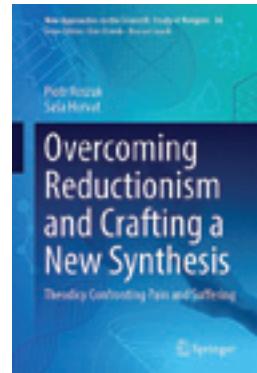
Nema istinskog pastira bez spremnosti na žrtvu

Večer uoči proslave svetkovine apostolskih prvaka i mučenika sv. Petra i Pavla, ujedno i 24. obljetnice smrti blagopokojnog riječko-senjskog nadbiskupa i metropolita Antona Tamaruta, riječki nadbiskup Mate Uzinić predvodio je misno slavlje u katedrali sv. Vida, u zajedništvu s generalnim vikarom Mariom Tomljanovićem, sudskim vikarom Emilom Svažićem i drugim svećenicima.

Na početku propovijedi, koju je okupljenim vjernicima uputio sudski vikar Emil Svažić, koji je bio tajnik blagopokojnog nadbiskupa, istaknuta je poveznica između evanđelja i života pokojnoga nadbiskupa Tamaruta. Osobito je to zamijećeno u njegovu biskupskom geslu koje je pratilo njegov život i rad kao odgovor na Božji poziv, ali i na svojevrstan način kao odgovor na Isusov upit Petru o ljubavi i vjernosti Bogu.

"On je zaista bio dobar pastir, kao čovjek plemenit, bogata duhovnog života, veoma pobožan, obziran, pravedan. Može nam biti uzor u mnogo čemu, a najprije u otkrivanju i vršenju volje Božje. Svatko od nas ima ulogu pastira i nema istinskog pastira bez spremnosti na žrtvu", kazao je propovjednik.

Pastirsко izgaranje blagopokojnog nadbiskupa Tamaruta u povjerenju mu službi propovjednik je posvjedočio iznoseći ukratko njegov životopis i nekoliko osobnih sjećanja. Anton Tamarut, rođen u Novalji, za svećenika je zaređen 1957. godine. Od 1986. do 1988. bio je šibenski biskup, od 1987. koadjutor Riječko-senjskog nadbiskupa, a riječko-senjski nadbiskup od 1990. do 2000. godine, kada je Riječko-senjska nadbiskupija podijeljena na Gospičko-senjsku biskupiju i Riječku nadbiskupiju. Po završetku liturgijskog slavlja uslijedila je molitva kod groba u kojem počivaju zemni ostatci blagopokojnoga nadbiskupa.

Hevra kadiša

U Upisniku društava u Državnom arhivu u Rijeci Hevra kadiša (hebr. Sveta bratovština) upisana je 1886. godine za Rijeku (DAR JU-2 [688] Evidenza associazioni), a 1923. godine za Sušak.

Piše: Rina Brumini

Hevra kadiša potporno je društvo koje se uspostavlja u brojnim židovskim zajednicama. Čine ga Židovi, muškarci i žene, a glavno mu je zaduženje pripremati tijela pokojnika zajednice prema židovskim zakonima i skrbiti o preminulom do trenutka ukopa, kako tijelo ne bi bilo oskrnavljeno. Funkcija koju obavlja primarno je pokazivanje primjerena poštovanja prema umrloj osobi i obredno pranje tijela preminulog te odjevanje i priprema za ukop. To je osobita čast i Tora joj pridaje posebnu važnost te je promovira iznad svake druge pozitivne zapovijedi.

U Upisniku društava u Državnom arhivu u Rijeci Hevra kadiša upisana je 1886. godine za Rijeku (DAR JU-2 [688] Evidenza associazioni), a 1923. godine za Sušak. Zahvaljujući istraživanjima, poznat je statut sušačke Hevre kadiše. Pohranjen je u Beogradu, Arhivu Jugoslavije, u fondu Ministarstva unutrašnjih poslova, fascikl 60. Sušačka Hevra kadiša pokrivala je, osim Sušaka, i područje Crikvenice, Novog, Senja, Krka, Raba i Delnica. Zanimljivo je da je bila uspostavljena davno prije osnivanja Židovske zajednice, što ukazuje na činjenicu koliku važnost židovstvo posvećuje pitanju smrti.

U statutu navodi i ostale zadaće koje je obavljala pored pripreme pokojnika za ukop: održavanje židovskoga groblja na Sušaku, pomoć siromašnim i vizitacija bolesnih Židova, obavljanje obreda kod smrtnih slučajeva, pokapanje mrtvaca, održavanje molitve u spomen na mrtve, upravljanje legatima i zakladama ostavljenih u korist Bratovštine.

Najvažnija zadaća pak bila je nastojanje da se na Sušaku osnuje židovsko groblje nad kojim bi Bratovština preuzele upravu. Isključivo pravo Hevre kadiše odnosilo se na nadzor pogreba preminulih Židova, njihov prijevoz i ekshumaci-

ju. Siromašne se sahranjivalo na trošak Hevre kadiše. Nadgrobnu ploču morala je preliminarno odobriti Bratovština: tekst je obvezno, bar djelomično, trebao biti na hebrejskom jeziku. Jedna od najvažnijih zadaća Hevre kadiše odnosila se na molitve za uspomenu na preminulog. Što se brige o bolesnim Židovima tiče, Bratovština je osiguravala besplatno liječenje siromašnih i bolesnih Židova.

Sušačka Hevra kadiša bila je uspostavljena davno prije osnivanja Židovske zajednice, što ukazuje na činjenicu koliku važnost židovstvo posvećuje pitanju smrti. U statutu navodi i ostale zadaće koje je obavljala pored pripreme pokojnika za ukop: održavanje židovskoga groblja na Sušaku, pomoć siromašnim i vizitacija bolesnih Židova, obavljanje obreda kod smrtnih slučajeva, pokapanje mrtvaca, održavanje molitve u spomen na mrtve, upravljanje legatima i zakladama ostavljenih u korist Bratovštine.

Zadaće koje obavlja Hevra kadiša jesu *micve* (hebr. svete dužnosti), odnosno dobra djela za koja neće dobiti ništa zauzvrat, s obzirom na to da skrb koju pruža pokojnik neće moći uzvratiti. Podrijetlo tog koncepta nalazi se u Tori, u Post 47,30, kada Jakob moli sina Josipa da mu učini istinsku uslugu (bez interesa), a sin obećava ocu da će ga pokopati na mjestu njegovih predaka. Osim pripreme tijela, osobito za one koji nemaju bližnjih, Hevra kadiša brine i o bdjenju nad pokojnikom do ukopa. Radi se o članovima koji su *šomrim* (hebr. čuvaci), a brinu da divlje životinje ili lopovi

ne oskrnave tijelo. Nekada je to bio stvaran problem. Danas se funkcija šomrima smatra oblikom poštovanja pokojnika. Šomrimi su bliske osobe pokojnika ili plaćeni članovi zajednice.

Riječ *tahara* u židovstvu označava proces purifikacije mrtvog tijela ablucijama vodom, ali označava i skupinu od četiri člana Hevre kadiše (članica ako se radi o pokojnicima) koji tretiraju tijelo u procesu *tahare* (hebr. pročišćenje). Tijelo se zatim odjeva u bijelu lanenu odjeću i pokrivalo za glavu (za žene). Pogrebni odjevni predmeti (hebr. *tahrihim*) od bijelog su lana, a evociraju odjeću koju je nosio Veliki svećenik na Jom kipur u hramu u Jeruzalemu. U takvu se odjeću odjeva tko se sprema stati pred Boga.

Za vrijeme pripreme odjevanja izgovara se molitva *Vaja'an Vajomer*, koja podsjeća članove Hevre kadiše u tahari da trebaju prema pokojniku pokazati jednako poštovanje koje su pokazali Božji anđeli prilikom pripreme Jošue za Velikog svećenika, kada su njegovu zaprljanu odjeću zamijenili čistom lanenom haljinom jer je trebao stati pred Boga (Zah 3,4-5). Ako je pokojnik muškarac, prije polaganja tijela u lijes (hebr. *aron*) rasprostire se molitveni šal *talit* kojem u se prethodno odreže jedna od resica (hebr. *cicit*). Lijes je načinjen isključivo od drveta i jednostavna je oblika kako bi naglasio jednakost svih ljudi.

Prije, za vrijeme i nakon obreda članovi ili članice *tahare* mole i zahvaljuju na duhovnom iskustvu koje im je priprema pokojnika za ukop pružila.

Hevra kadiša ima i druge *micve* osim pripreme pokojnika za ukop. Obilaze bolesnike i mole s njima, a posebice uz uzglavlje umirućeg. Kada je osoba na samrti, ukoliko je muškarac, devotorica članova Hevre kadiše okupe se i oforme, zajedno s umirućim, *minjan*, skupinu od deset punoljetnih muškaraca, što je u židovstvu neophodan kvorum za kolektivnu molitvu. *Micva* je biti prisutan u trenutku nečije smrti.

Učenici na štandu na Korzu

Ispred Islamskog centra u Rijeci

Radionica djece u Baptističkoj zajednici

Svetost je biti za druge

Djeca i mladi iz 30 osnovnih i 10 srednjih škola koji pohađaju katolički vjeroučitelji, etiku ili druge konfesionalne vjeroučitelje, zajedno sa svojim vršnjacima, djecom i mladima Islamske zajednice Rijeka i Baptističke zajednice, udružili su svoje snage i odlučili pomoći vršnjacima na Klinici za dječju kirurgiju Rijeka. S prikupljenih 7000 €, u suradnji s nadbiskupijskim Caritasom, kupit će rehabilitacijsko-didaktičku opremu i namještaj za prostorije Klinike.

Donacijska prodaja u sklopu humanitarnog projekta „S Vidom se lako posložiti može svatko!“, u kojem djeca pomažu djeci, tri je dana, od 12. do 14. lipnja, bila dostupna na riječkom Korzu. „Riječ je o humanitarnoj akciji nadahnutoj proslavom sv. Vida, zaštitnika Grada Rijeke, koja je ujedinila djecu različitih vjeroispovijesti. Djeca su tijekom mjeseca svibnja izrađivala prigodne organizacijske artikle: vrećice, torbe, novčanice i niz drugih proizvoda. Prikupljenim iznosom planirano je kupiti rehabilitacijsko-didaktičku opremu i namještaj za oplemenjivanje prostora u kojem borave djeca na Klinici za dječju kirurgiju“, kazala je na otvorenju akcije predstojnica Katehetskog ureda Riječke nadbiskupije Ksenija Rukavina Kovačević. Predstojnik Klinike za dječju kirurgiju KBC Rijeka Nado Bukvić istaknuo je da će kupljena oprema sigurno pomoći djeci koja zbog kirurškog zahvata ili pretrage borave na Klinici, uljepšati im dane provedene тамо и pružiti sigurnost i osjećaj doma.

Štandove na Korzu su, uz mnoge građane, posjetili i riječki nadbiskup Mate Uzinić, generalni vikar Mario Tomljanović te gradonačelnik Grada Rijeke Marko Filipović i svojim prilogom podržali ovu humanitarnu akciju. „Pokazali smo da kao članovi različitih vjerskih zajednica možemo izići na trgrove, ne provocirati nego zaista drugima biti poticaj za dobro. U dvije dimenzije: otkriti sv. Vida i otkriti druge koji su u potrebi,

djeca zapravo otkrivaju da svetost nije ništa drugo nego biti za druge, ljubiti druge i pomoći drugima,“ kazao je nadbiskup Uzinić.

Iskustva djece i mlađih Baptističke zajednice Rijeka te njihova sudjelovanja u ovom projektu posvjedočila je Danijela Sečen, vjeroučiteljica Baptističke Crkve. „Uvijek se rado odazivamo na humanitarne akcije, a posebno ako su djeca u pitanju. I sam Isus dao nam je svoj primjer kako djelovati među ljudima pa tako i mi slijedimo njegov primjer. Radosno smo se odazvali, djeca su bila jako sretna, zajedno smo izrađivali, šivali i naučili nove vještine – ne samo one rukama nego i vještine koje uključuju pomaganje drugim ljudima i prepoznavanje njihovih potreba“, rekla je vjeroučiteljica.

Djeca i mlađi Islamske zajednice Rijeka započeli su s prodajom promotivnih proizvoda već tjedan dana ranije ispred svog centra u Rijeci, a više o načinu uključivanja u ovaj projekt te o iskustvima djece i njihovih mentorova govorili su vjeroučitelji islamskog konfesionalnog vjeroučitelja u riječkim školama, bračni par Dženan i Alma Čaušević: „Ovaj je projekt jedno divno iskustvo. Danas smo ovdje svi zajedno, družimo se s jednim ciljem: biti od koristi i učiniti dobro drugima. Divan je to projekt koji je osvijetlio naš grad, probudio radost kod naše djece u školama s ciljem pomaganja djeci, uključivanja u zajednicu s drugom djecom i činjenjem dobrih djela.“

Najavljujući ovu humanitarnu akciju na konferenciji za novinare u Nadbiskupskom domu okupili su se predstojnik Klinike za dječju kirurgiju **Nado Bukvić**, predstojnica Katehetskog ureda **Ksenija Rukavina Kovačević**, koja je bila i glavni organizator akcije, riječki nadbiskup **Mate Uzinić**, pastor Baptističke Crkve **Giorgio Grlj** te imam riječki **Hidajet ef. Hasanović**.

„Jedan je od stupova zajedništva u ekumenizmu i zajedničko služenje ljudima u potrebi. U današnjoj eri društvenih mreža i virtualne stvarnosti često se na premalo konkretan način pomaže ljudima. Lajkovi nisu dovoljni, treba nešto i učiniti.“ rekao je pastor Giorgio Grlj.

„Islamska zajednica u Rijeci smatra svojom dužnošću odazvati se svakom ovakvom pozivu i uključiti u humanitarne projekte ove vrste“, potvrdio je riječki imam **Hidajet ef. Hasanović**.